

BÜYÜKBAŞ HAYVAN BESİCİLİĞİ YATIRIM FİZİBİLİTESİ

Bu çalışma, Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından yürütülen 2013 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı çerçevesinde Anadolu Girişimcileri İş Birliği ve Eğitim Derneği tarafından uygulanan TRC2/13/DFD/0027 referans numaralı “Şanlıurfa Öncü Yatırımlar Kalkınıyor” projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Bu kitapçığın içeriğinden sadece Anadolu Girişimcileri İş Birliği ve Eğitim Derneği sorumludur. Bu içeriğin herhangi bir şekilde Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın veya Kalkınma Bakanlığı'nın görüş ya da tutumunu yansıttığı mütalaa edilemez.

Bu çalışma, Progem Danışmanlık Ltd. Şti. tarafından Anadolu Girişimcileri İş Birliği ve Eğitim Derneği adına “ Şanlıurfa Öncü Yatırımlarla Kalkınıyor” kapsamında hazırlanmıştır

HAZIRLAYANLAR
Adnan HACİBEBEKOĞLU
Meliha HACİBEBEKOĞLU
Sedef ÇETİNEL
Merve ÜLVER

İçindekiler Tablosu

1. EKİP ÖZGEÇMİŞLERİ.....	4
2. ÖNSÖZ.....	6
3. ÇALIŞMA ÖZETİ.....	8
4. PAZAR ARAŞTIRMASI VE PAZARLAMA PLANLAMASI.....	9
4.1. PAZAR VE TALEP ANALİZİ.....	9
4.1.1. SEKTÖRÜN YAPISI VE ÖZELLİKLERİ.....	9
4.1.2. PAZARIN BÜYÜKLÜĞÜ VE PROFİLİ.....	11
4.1.3. TALEBİ ETKİLEYEN UNSURLAR.....	21
4.1.4. REKABET YAPISI VE RAKİPLERİN ÖZELLİKLERİ.....	21
4.2. PAZARLAMA PLANI.....	24
4.2.1. HEDEF PAZAR VE ÖZELLİKLERİ.....	24
4.2.2. HEDEF MÜŞTERİ GRUBU VE ÖZELLİKLERİ.....	27
4.2.3. İLK FAALİYET YILINDA HEDEFLENEN SATIŞ DÜZEYİ.....	28
4.2.4. İLK FAALİYET YILINDA HEDEFLENEN SATIŞ FİYATI.....	28
4.2.5. DAĞITIM KANALLARI.....	29
4.2.6. PAZARLAMA/SATIŞ YÖNTEMLERİ.....	29
4.2.7. KURULUŞ YERİ SEÇİMİ VE ÇEVRESEL ETKİLER.....	31
5. HAMMADDE VE DİĞER GİRDİ PLANLAMASI.....	40
5.1. HAMMADDE VE DİĞER GİRDİ TEMİN KOŞULLARI.....	40
5.2. HAMMADDE VE DİĞER GİRDİ MİKTARLARI.....	41
6. İNSAN KAYNAKLARI PLANLAMASI.....	42
6.1. PERSONEL YÖNETİMİ.....	42
6.2. ORGANİZASYON ŞEMASI.....	42
7. ÜRETİM PLANLAMASI.....	43
7.1. YATIRIM UYGULAMA PLANI VE SÜRESİ.....	43
7.2. KAPASİTE KULLANIM ORANI.....	44
7.3. ÜRETİM MİKTARI.....	44
7.3.1. TAM KAPASİTEDEKİ ÜRETİM DÜZEYİ.....	44
7.3.2. İLK FAALİYET YILINDAKİ ÜRETİM VE SATIŞ DÜZEYİ.....	44
7.3.3. İLK 15 YILDAKİ ÜRETİM VE SATIŞ DÜZEYİ.....	44
7.4. BİRİM MALİYETLER VE KARLILIK ORANLARI.....	45
7.5. İŞ AKIŞ ŞEMASI.....	45
7.6. MAKİNE VE EKİPMAN BİLGİLERİ.....	46
8. FİNANSAL ANALİZLER.....	47
8.1. SABİT YATIRIM TUTARI.....	47
8.2. İŞLETME SERMAYESİ.....	49
8.3. TOPLAM YATIRIM İHTİYACI.....	51
8.4. FİNANSAL KAYNAK PLANLAMASI.....	52

8.5. NAKİT AKIM HESABI.....	53
9. EKONOMİK ANALİZLER.....	54
9.1. NET BUGÜNKÜ DEĞER ANALİZİ.....	54
9.2. AYRINTILI TAHMİNİ GELİR TABLOSU	55
9.3. BİLANÇO	57
9.4. FİNANSAL ORANLAR VE SONUÇLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	59
9.4.1. FİZİBİLİTE SONUÇLARI	59
9.4.2. ORAN ANALİZİ SONUÇLARI.....	61
10. VARSAYIMLAR.....	63
11. YENİ TEŞVİK SİSTEMİ İÇERİSİNDE ŞANLIURFA’NIN YERİ	64
11.1. YATIRIM YERİ TAHSİSİ	64
11.2. VERGİ İNDİRİMİ.....	65
11.3. GÜMRÜK VERGİSİ MUAFİYETİ VE KDV İSTİSNASI.....	66
11.4. GÜMRÜK VERGİ MUAFİYETİ	66
11.5. KDV İSTİSNASI.....	66
11.6. SİGORTA PRİMİ İŞVEREN HİSSESİ DESTEĞİ.....	66
12. YATIRIM KAPSAMINDA UYULMASI GEREKEN MİNİMUM KOŞULLAR	67

1. EKİP ÖZGEÇMİŞLERİ

ADNAN HACİBEBEKOĞLU

1981 yılında Kahramanmaraş'ta doğan Adnan HACİBEBEKOĞLU, Erciyes Üniversitesi İşletme Bölümü mezunudur. 2000-2004 yılları arasında mobilya ve finans sektörlerinde çeşitli görevlerde bulunmuştur. 2004 yılından bu yana ise Türkiye'deki hibe programları, yerel kalkınma ve yatırım alanlarında danışmanlık yapmaktadır. Halen Türkiye'nin birçok bölgesinde yerel yönetimlere, oda ve borsalara, sivil toplum kuruluşlarına ve KOBİ'lere bu alanlarda eğitim ve danışmanlık hizmeti veren Progem Danışmanlık'ın Genel Müdürlüğü'nü yapmaktadır. Aynı zamanda birçok sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunan HACİBEBEKOĞLU, 2009 yılından bu yana Ekonomik ve Sosyal Gelişim Derneği'nin Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürütmektedir. Yerel, ulusal ve uluslararası yayın organlarında çok sayıda makaleleri ve raporları yayınlanan HACİBEBEKOĞLU iyi derecede İngilizce bilmektedir.

MELİHA HACİBEBEKOĞLU

1981 yılında Kayseri'de doğmuştur. 2004 yılında Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nden mezun olmuştur. Üniversite yıllarından itibaren Avrupa Birliği hibe programları kapsamındaki projelerin yürütülmesinde koordinatör ve uzman gibi çeşitli pozisyonlarda görev almıştır. Özellikle bölgesel kalkınma konusunda saha araştırmaları ve çalışmaları yürütmüştür. Kadın Girişimciler ve Yöneticiler Derneği ile Ekonomik ve Sosyal Gelişim Derneği'nin kurucu üyeleri arasında yer almakta olup, halen Ekonomik ve Sosyal Gelişim Derneği'nin yönetim kurulunda saymanlık görevini yürütmektedir. 2007 yılından bu yana Progem Danışmanlık'ta proje uzmanı olarak görev yapmakta olup, Türkiye genelindeki birçok kurum, kuruluş ve firmaya hibe danışmanlığı hizmeti vermekte ve çeşitli araştırma çalışmalarında uzman olarak görev almaktadır. İyi derecede İngilizce ve temel düzeyde Almanca bilmektedir.

Sedef ÇETİNEL

Sedef ÇETİNEL 1964 yılında İzmir'de doğmuştur. Lisans öğrenimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat bölümünde, yüksek lisans öğrenimini ise Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat bölümünde tamamlamıştır. 2 yıl Gazi Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalıştıktan sonra, Türkiye Kalkınma Bankası yarışma sınavını kazanarak 19 yıl boyunca burada çalışmış ve emekli olarak ayrılmıştır. Kredi talepleri için ekonomik değerlendirme çalışmaları yapmak, fizibilite raporları hazırlamak,

uygun yatırım alanı çalışmaları yapmak ve makroekonomik araştırmalar yapmak kilit özellikleri arasında yer almaktadır. Emekli olduktan sonra bir süre Treysan A.Ş.'de Finansman ve Bütçe Maliyet Bölüm Yöneticiliği yapan ÇETİNEL, proje döngüsü yönetimi eğitmenliği, ulusal ve uluslararası hibe programlarına yönelik proje yazma, yönetme ve koordinatörlüğü ile de ilgilenmektedir. ÇETİNEL iyi derecede İngilizce bilmektedir.

Merve ÜLVER

1988 yılında Kırklareli'nde doğan Merve Ülver, 2011 yılında Gazi Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'nden mezun olmuştur. 2009-2010 yılları arasında BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş bünyesindeki Çamaşır Makinesi ve Buzdolabı Fabrikalar'ında üretim stajı yapmış ve stajları esnasında TPM (Toplam Üretken Bakım) Eğitimi, 6 Sigma Eğitimi, Kalite Eğitimi ve İPK (İstatiksel Proses Kontrol) Eğitimi almıştır. 2011 yılında TUSAŞ-Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.'de Çizelgeleme üzerine bitirme tezi hazırlamıştır.

2012 yılından itibaren Türkiye genelindeki özel sektör, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumlarının ihtiyaçlarına yönelik olarak proje döngüsü yönetimi ve girişimcilik alanlarında eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlayan Progem Danışmanlık'ta Proje Uzmanı olarak çalışmaktadır.

2. ÖNSÖZ

Türkiye’de AB sürecinde ve dünyadaki gelişmeler karşısında ihtiyaç duyulan en önemli konulardan birisi kaynakların akıllıca kullanılmasıdır. Bu durum siyasal ve ekonomik aktörler tarafından yatırım, üretim ve istihdama yönelik reformların hayata geçirilmesine bağlıdır. Bir ülkenin çalışan nüfusunun güçlü bir yapıya sahip olması ülkenin kalkınmasının temel unsuru olarak görülmektedir. Günümüzde Türkiye’nin de dâhil olduğu birçok ülke işsizlik sorununa çözüm bulmak için mücadele vermektedir. İşsizlik konusunda başarıyı yakalayan ülkeler gelişmiş kategorisinde yer almakla birlikte bazı gelişmiş ülkeler de işsizlik sorunuyla başa çıkamamış durumdadır.

İstihdamın artırılması yöntemlerinden biri girişimciliğin geliştirilmesi ve yeni işletmelerin kurulmasının sağlanmasıdır. Ülkelerin ekonomilerini dışa bağımlılıktan kurtarmalarının ve üretime dayalı olarak işleyen bir yapı kurmalarının en önemli aracı girişimciliği teşvik etmek olarak ortaya çıkmaktadır. Girişimcilik sadece bireysel karar alıcıların kariyer planlamaları açısından değil aynı zamanda ekonomik gelişmeden sorumlu olan aktörler için de önem kazanmıştır. Ekonomik ve sosyal kalkınmada girişimcilik günümüzde en etkin araçlardan biridir. Bu kapsamda, Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından 2013 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı kapsamında desteklenen bu proje çerçevesinde Şanlıurfa ili için 10 uygun yatırım alanı belirlenmiş ve bu alanlara yönelik yatırım fizibiliteleri hazırlanmıştır. Türkiye’de ekonomik alanda büyük bir değişim yaşanmaktadır. Bölgesel kalkınma stratejilerinin etkisiyle Türkiye’de yapılan yatırımlar doğu ve güneydoğu bölgelerine doğru kayma eğilimindedir. Gerçekleştirilen yatırımlar ile bu bölgelerde yer alan iller de ekonomik olarak kalkınmaya başlamıştır. Bu noktada Şanlıurfa ilinin bir an önce ön plana çıkarılması ve potansiyel yatırımcıların dikkatinin çekilerek ile yatırım yapılmasının sağlanması gerekmektedir. Bu proje sonunda ilde yatırım yapmayı hedefleyen girişimcilerin il için doğru ve kazançlı sektörlere yönlendirilmesi sağlanacaktır. Böylelikle ilin ekonomik kalkınması için yapılacak çalışmalara projenin bitimiyle yön verilmeye başlanacaktır. Bu sayede ilin ve dolayısıyla TRC2 Bölgesi’nin sosyo-ekonomik gelişmesine katkı sağlanacaktır.

Kamuoyunun bilgisine sunulan bu raporlar ile uygun yatırım alanlarının fizibilite düzeyine çıkarılması hedeflenmiştir. Ancak, nihai fizibilite statüsü kazanma açısından raporlar bazı belirsizliklere ve kısıtlara sahiptir. Bu belirsizlikler ve kısıtlar 3 ana başlık altında toplanabilir:

1. Projeyi uygulayacak yatırımcıların kimliği belli değildir. Bu durumda hazırlanan raporlarda zorunlu olarak standart bazı varsayımlardan hareket edilmiştir.
2. Hazırlanan projelerin ne zaman uygulanacağı hususu belirsizdir.

3. Yapılan fizibilite çalışmalarının destek dokümanlar ile kati hale gelmesi gerekmektedir. Gerekli destek dokümanlar arasında bazı projelerde yasal olarak Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) veya Ön-ÇED raporu hazırlanması, ilave pazar etütleri yapılması gibi dokümanların hazırlanması gerekli olabilecektir.

Bu belirsizlikler ve kısıtlar altında hazırlanan raporlarda duyarlılık analizleri yapılması, gelecekte ortaya çıkabilecek değişimlere karşı raporların kullanım değerini artırıcı olumlu bir unsur olarak görülmektedir. Ancak, yukarıda açık bir şekilde ifade edilen kısıtlar altında hazırlanan fizibilite çalışmalarının, özel sektör için yol gösterici bir doküman olarak değerlendirilmesi ve uygulama aşaması öncesinde yukarıda sözü edilen konularda ilave çalışmalar ile raporların güncelleştirilmesi gerekmektedir.

3. ÇALIŞMA ÖZETİ

YATIRIM BİLGİLERİ	BİRİM	AÇIKLAMA
Yatırım Konusu	-	Büyükbaş Hayvan Besiciliği
Üretilecek Ürün/Hizmet	-	Kasaplık et
NACE Kodu	-	01.42.01 - Et için sığır ve manda yetiştiriciliği ve üretilmesi
GTİP No	-	02.01 Sığır eti (taze veya soğutulmuş) 02.02 Sığır etleri (dondurulmuş)
Yatırım Yeri	-	Şanlıurfa
Yatırım Süresi	Ay	12
İlk Faaliyet Yılı İtibariyle Kapasite Kullanım Oranı	%	%100
İlk Faaliyet Yılı İtibariyle Tesis Kapasitesi	Kg/Yıl	139.500
İlk Faaliyet Yılı İtibariyle İstihdam Kapasitesi	Kişi	7
Toplam Yatırım Tutarı	TL	2.286.267
Yatırımın Geri Dönüş Süresi	Yıl	2,85
Sermayenin Karlılığı	%	40,95
İç Verimlilik Oranı	%	9
15 Yıllık Net Bugünkü Değer	TL	13.047.626

4. PAZAR ARAŞTIRMASI VE PAZARLAMA PLANLAMASI

4.1. PAZAR VE TALEP ANALİZİ

4.1.1. SEKTÖRÜN YAPISI VE ÖZELLİKLERİ

Damızlık özelliği göstermeyen genç erkek ve dişiler ile süt sığırı işletmelerinden kadro dışı bırakılan düşük verimli ve yaşlı sığırlardan daha fazla miktarda ve daha kaliteli et elde edebilmek için bu hayvanlara kesimden önce belli bir süre özel bir besleme uygulanır ve bu süre içinde yapılan faaliyete Sığır Besiciliği denir. Besiye en uygun ve en çok kullanılanı erkek buzağı, erkek dana ve tosunudur. Ayrıca; gebe kalmayan düveler, hastalık nedeniyle gebe kalamayan her yaşta inek, meme hastalığı nedeniyle süt verimi azalmış inek, kastre edilerek iş hayvanı olarak kullanılan her yaşta öküz de besi materyali olarak kullanılabilir.

Sığır Besisinin Avantajları

- Ahır ve ekipman olarak fazla bir yatırım gerektirmez,
- Yatırılan sermayenin devir hızı yüksek ve gelire dönüşümü hızlıdır,
- Diğer hayvancılık kollarına göre işçilik giderleri çok azdır,
- Genç ve erkek hayvanlar kullanıldığından ve bu hayvanlar sağlam ve dayanıklı olduğundan hastalık riski az ve ölüm oranı yok denecek kadar azdır,
- Kesim ağırlığındaki bir sığıra her zaman pazar vardır,
- Diğer hayvancılık ve sanayi sektörlerine göre en az yatırımla istihdam sağlar

Besiye Alınacak Hayvanların Seçimi

Besiye alınacak hayvanların ırk, yaş, cinsiyet ve ağırlık yönünden aynı özellikte olması yapacağımız beside önemli kolaylıklar sağlar.

1. Irk: Yerli ırkların besi kabiliyeti kültür ırklarına göre düşüktür. Buna karşılık yerli ırklar uygun zaman ve oranda beslendiklerinde karlı olabilir. Ayrıca, Şarole gibi etçi ırklar ile Holştayn (Avrupa menşeli), Montafon gibi ırkların melezleşmesinden elde edilen yavruların et tutma kabiliyetleri daha yüksektir.

2. Yaş: Genç hayvanlar yaşlılara göre daha iyi besi tutarlar. Kültür ırkları; 1-1,5 yaşında, yerli ırklar 2 yaşında besiye alınmalı 3-4 yaştan büyük hayvanlar ise besiye alınmamalıdır.

3. Cinsiyet: Erkek hayvanlar, enenmiş ve dişi hayvanlara göre daha iyi besiye gelir.

4. Kondisyon: Genellikle derin, geniş, uzun gövdeli, kısa boyunlu, küçük başlı, geniş ve düz sırtlı ve uzun sağrı hayvanlar besi için uygundur. Buna karşılık, hastalık dışında zayıf kalmış hayvanlar da besi için tercih edilebilir. Çünkü zayıflar, besililere göre daha fazla canlı ağırlık artışı sağladığı gibi, daha ucuza alınabilmesinden dolayı ekonomik de olmaktadır.

Bunların dışında kesime gideceği tarih, bulunduğu bölgedeki hastalıklar, nakil ve satın alındıktan sonra 7-10 gün başka bir yerde tecrit edilmesi, iç ve dış parazit yönünden mücadele, aşılama ve koruyucu tedavilerde önemlidir.

Besi Yöntemleri

1. **Mera Besisi (Ekstansif Besi):** Meraya dayalı yapılan besi yöntemidir. Mera iyi ise hayvanlar günde 500-1000 gr canlı ağırlık kazanabilirler. Bölgemizde Mera yok denecek kadar az olup, kıştan zayıf çıkan sığırlar 2-3 ay gibi kısa süre otlatılıp kasaplık kondisyona ulaştırılır ve kasaplık olarak satılır. Meraların kötü olması nedeniyle yeterince karlı değildir.
2. **Önce Mera Sonra Ahır Besisi (Yarı Entansif Besi):** Bu besi genç hayvanlar için uygundur. Burada önemli olan genç hayvanların merada büyümesi ve gelişmesi olup ahırda beslenen hayvanlara göre vitamin ve mineral maddeleri daha çok alır ve daha iyi değerlendirir. Mera mevsimi sonunda hayvanlar ahıra alınarak az miktarda kaba yem ve yoğun kesif yemle bir süre daha beslenir ve kesime sevk edilir.
3. **Ahır Besisi (Entansif Besi):** Besicilikte en yaygın olarak kullanılan besi yöntemidir. Beslemenin entansif olabilmesi için aşağıdaki kuralların yerine getirilmesi gerekir.
 - a. Besiye alınacak sığırlar ırkına, yaşına, canlı ağırlığına, beden yapılarına ve orijinlerine göre seçilecek
 - b. Besiye başlanmadan hayvanlar iç ve dış parazitlere karşı ilaçlanacak, şap ve sığır vebası aşısı yapılacaktır
 - c. Hayvanlar enerji ve protein ihtiyaçlarına göre ve dengeli rasyonla beslenecek
 - d. Hayvanlar besi öncesi tek tek tartılıp numaralanacak ve canlı ağırlık sınıflandırması yapılarak yem miktarları belirlenecek.
 - e. Kesif ve kaba yemler tartılarak verilecek
 - f. Besi süresince canlı ağırlık artışları takip edilecek, canlı ağırlık arttıkça verilen yem de arttırılacaktır
 - g. Besideki hayvanlara hijyenik bir ortam temin edilecek
 - h. Hayvanların besi sonu ağırlıkları gelir-gider hesabı yapılarak hesaplanacaktır.

Besi Süreleri

Besi süresi sığırların yaşlarına, cinsiyetlerine, ırklarına ve kondisyonlarına göre 3'e ayrılır.

1- Kısa süreli beside hayvanlar 120 günden (3-4 ay) daha az süre tane yem veya kesif yemle beslenir. Genellikle yaşlı sığırlar ve buzağılar kullanılır. Beside yağ birikimi ve az miktarda da kas gelişimi olur. Besinin uzaması karlılıktan çıkmasına neden olur. Bu şekilde elde edilen etler kıymalıktır. Süt danası eti üretimi için yapılan besi de kısa süreli besiye girer. Süt danası üretiminde ağız sütünün ardından erkek buzağılar süt ve süt ikame yemleri ile 2-4 ay beslenirler. Kesinlikle kesif ve kaba yem verilmez. Doğum ağırlığı 35-

40 kg olan kültür ırkı sığırlar bu iş için uygundur. Bu beside amaç pembe renkli, yumuşak ve lezzetli et üretmektir. 4 ay kadar süren besi sonrası danalar 140-150 kg civarında kesilir.

2- Orta süreli beside besleme süresi 120-220 gün (4-7 ay) arasında olur ve 1-2 yaşlı genç sığırlar için uygundur. Et kalitesi kısa süreliiden iyidir. Besiciliğin çoğu bu şekilde yapılır ve daha çok kızartmalık et gibi değerli etler elde edilir.

3- Uzun süreli beside besleme süresi 220-360 gün (7 -12 ay) arasında olur ve buzağılık döneminden yeni çıkmış erkek danalar kullanılır. Hayvanların kesim olgunluğu 15-18 aylık oldukları dönemdir. Elde edilen etler lezzetli, gevrek, sulu ve yağ oranı uygundur.¹

4.1.2. PAZARIN BÜYÜKLÜĞÜ VE PROFİLİ

Hayvancılık sektörünün temel işlevi gıda maddesi üretimi olup, sektör bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de artan nüfusun yeterli ve dengeli beslenmesinde ve birçok alanda endüstri hammadde olarak kullanılması nedeniyle önemli bir yer tutmaktadır.

Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinde sanayi ve hizmet sektörlerinin üretimden aldıkları pay artarken gıda maddesi üretimi kapsamında çoğunlukla tarım sektörü adı altında birlikte ele alınan bitkisel ve hayvansal üretimin payı ise azalmaktadır. Sektördeki bir diğer eğilim ise ülkelerin gelişmişlik düzeyi arttıkça tarımsal üretimin kompozisyonlarında bitkisel üretimden hayvansal ağırlıklı üretime yöneldikleri, gelişmiş ülkelerde tarımsal ekonominin lokomotifinin hayvancılık olduğudur. Bu eğilimin altında yatan sebep; hayvancılığın düşük maliyetli istihdam yaratması ve kalitesiz, insan beslenmesine uygun olmayan yem kaynaklarının kaliteli insan gıdasına dönüştürülmesi bakımından büyük önem arz eden, bu bağlamda birim yatırıma en yüksek katma değeri yaratan sektörlerden biri olarak kabul edilmesidir.²

4.1.2.1. ET BESİCİLİĞİ

Ülkemizde sığır besiciliği hızlı sayılabilecek bir gelişme göstermiştir. Besiciliğin gelişiminde, kentleşme hızına bağlı olarak et pazarlama olanağının artması, ülke hayvan varlığının kompozisyonunun değişmesi, yem üretiminin artması, hayvan ve yem naklinin kolaylaşması ve besicilik konusunda bilgi üretiminin fazlalığı ile sektöre devletin olumlu yaklaşımı etkili olmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, tarım dışında çalışan nüfusun azlığı nedeniyle, büyük ölçekli üretim birimlerine ihtiyaç duyulmaması normal karşılanabilir. Ne var ki kentleşmenin artışı ve refah seviyesinin gelişmesine bağlı olarak pazar büyümeye başlamıştır. Bu pazarın ihtiyacı, önceleri üretim fazlası yaşlı hayvanların çoğunluk meraya dayalı olarak semirtilip kesimleriyle karşılanmaya çalışılmıştır

¹ Binnaz Tıknaçoğlu, Sığırcılık, Samsun, 2010

² Türkiye Kırmızı Et Sektörü ve Rekabet Politikası, Rekabet Kurumu, 2010

Tam olarak sayısı bilinmemekle birlikte Türkiye’de 30.000 civarında besi işletmesi bulunduğu ve bu işletmelerin %90’dan fazlasının küçük işletme olarak nitelenebileceği tahmin edilmektedir. Bunların dışında, besici olarak nitelenmeseler de sadece kredi sürüsünden elde edilen genç erkek hayvanları kesim çağına ulaştırılarak satan bir bölüm üretici vardır. Bunların sayılarında son yıllarda bir artış gözlenmektedir.³

Besi işletmeleri, yaptıkları işin bazı özelliklerinden dolayı, oldukça büyük kapasitelerde kurulabilirler. Kapasitenin artırılması, bir yönden sabit giderlerin üretim masrafları içindeki payını azaltırken, diğer yandan da işletmenin pazarlık gücünü ve teknoloji kullanma düzeyini artırır. Fakat besi hayvanı sağlamanın güçlükleri ve büyük sermaye gerektirmesi gibi nedenlerden dolayı, büyük sayılabilecek besi işletmelerinin toplam besi işletmeleri içindeki payı henüz oldukça düşüktür.

Türkiye’de et ürünlerine yönelik iç talep, nüfusun artışı ve harcanabilir gelirin artışının birleşmesi ile oluşan etki nedeniyle hızlı bir şekilde artmaktadır. Kanatlı hayvan eti sektörü, 1990 ve 2002 yılları arasında üretimde %75’lik bir artışla buna yanıt vermiştir ve Kuş Gribi vakalarının ortaya çıkardığı geçici aksiliklere rağmen artmaya devam edileceği tahmin edilmektedir. Diğer yandan, kırmızı et sektörü, son yıllarda düşüştür. Sığır, manda, koyun ve keçi sayıları 1980 yılından bu yana düzenli olarak düşmüştür. Yaklaşık rakamlarla, sığır sayısı 15 milyondan 10 milyona %30 oranında, koyun sayısı 46 milyondan 27 milyona %40 oranında ve keçi sayısı 27 milyondan 7 milyona %60 oranında azalmıştır. Et üretimi bir süreliğine hayvan başına et verimini arttırarak bir süre sürdürülmüştür, fakat yetkililerin üretimi tetikleme çabalarına rağmen et üretimi de 2000 yılından bu yana düşüş göstermektedir.⁴

Artan talebe ve yurtiçi tedarikteki azalışa rağmen, yerel üreticileri korumak üzere tasarlanmış olan yüksek ithalat vergileri nedeniyle son yıllarda hemen hemen hiç et ithalatı olmamıştır. Bunun ortaya çıkardığı sonuç, kişi başına kırmızı et tüketiminin düşmesi ve kişi başına toplam et tüketiminin sadece kanatlı hayvan eti tedariki ile sürdürülmesi olmuştur. Canlı hayvan için çiftlik çıkışı fiyatlar birçok AB üye devletinde olduğundan daha yüksektir ve kırmızı etin nispeten yüksek olan perakende fiyatı, tüketicilerin talebini azaltmaktadır.

Kırmızı et sektöründeki azalış, kronik yapısal sorunların sonucunda ortaya çıkmıştır. Sektöre ilişkin pazar organizasyonu yeterli bir biçimde oluşturulamamıştır.

Bu alandaki büyük sorunlardan bir tanesi de hayvanların kayıtlı olmadığı ve büyük oranlarda hayvan kesimlerinin gayri resmi olarak arka bahçelerde ve ruhsatsız tesislerde yapıldığı uzak bölgelerde hayvancılık denetimlerinin yapılmasındaki güçlüktür. Diğer bir

³ <http://www.hayvansehri.org/buyuk-bas-hakkinda-genel-konular/1390-besi-sigirciligi-genis-anlatimli/>

⁴ Europeaid Çerçeve Sözleşme, Kırmızı Et Sektörü Nihai Rapor, 2006

önemli sorun ise, geleneksel hayvancılık yöntemleri ile sürdürülen ve sahiplerinin çıktının artırılmasına ilişkin olarak hiçbir bilgi sahibi veya kaynak sahibi olmadığı küçük ve dağınık işletmelerin sektörde yaygın olmasıdır. Çoğu hayvan sahibi, geçimlerini bu yolla sağlayan çiftçiler olup hayvancılığa yatırım yapabilmek amacıyla resmi kredi sisteminden kredi almamaktadır. Bu alandaki diğer sorunlar arasında yüzyılın başlangıcından bu yana özelleştirmelerin gerçekleştirilmesinden buyana devlet kesimhanelerinin ve işleme sanayilerinin ortadan kalkması ve üreticilerin hayvancılık için adil bir fiyat gerçekleştirebilmelerini sağlayabilecek pazarlama fırsatlarının eksikliği yer almaktadır. Bir diğer husus da aşırı otlatma yapılmasının ve meraların tahıl üretimi için tarım alanına dönüştürülmesinin bir sonucu olarak 1980 ve 2000 yılları arasında mera alanlarının %45 oranında azalmasıdır.

Hayvancılık sektörü aynı zamanda hayvan hastalıkları ve kamu sağlığına ilişkin sorunlarla da sekteye uğramaktadır. Geçtiğimiz yıllarda Türkiye’deki her ilde meydana gelen şap hastalığı endemiktir. Özellikle çoğu kesimin et denetiminden kaçması sebebiyle insan sağlığı açısından oldukça önemli bir tehlike arz edecek şekilde hayvanlarda hem tüberküloz hem de brusellanın yüksek oranlarda görüldüğü bildirilmiştir. Veterinerlik hizmetleri bu tür hastalıkların azaltılması amacıyla yeterli oranda aşılama ve muayene kampanyalarının gerçekleştirilmesinde güçlük çekmektedir. Büyükbaş hayvanlar için hayvan tanımlama ve kaydına ilişkin bir sistem oluşturulmuş ve hayvanlar oldukça yüksek oranlarda etiketlenmiştir; ancak yazılım sisteminin seviyesinin bir üst düzeye çıkarılması gerektiği ve hayvan kayıtlarının şu anda güncel olmaması gibi merkezi veri tabanına ilişkin sorunlar meydana gelmiştir.

Sektördeki en önemli sorun AB Katılım sürecinin sınırlarını diğer ülkelerden gelen ithal etlere açmasıyla rekabet etmede güçlük çekecek olmasıdır. Hayvancılık sektöründe büyük oranda sübvansiyonlar verilmiştir ancak bu sadece küçük ölçekli çiftçilerin geçimini sağlamasında yararlı olmuş ve üretimin artırılmasına yönelik olarak yeterince teşvik edici olamamıştır. Esasen, verilen sübvansiyonlar hayvancılık sektöründeki üretimde meydana gelen düşüşün önüne geçilmesinde başarılı olamamıştır.

Diğer taraftan, büyük ölçekli ticari üreticilerin, sunulan üretim sübvansiyonlarına yanıt verdikleri ve süt ürünleri çiftlikleri, açık besi işletmeleri, süt tesisleri ile yem değirmenleri de dahil olmak üzere modern üretim ve işleme tesislerine yatırım yaptıkları görülmüştür. Büyük ölçekli üreticilerin küçük ölçekli üreticilere zarar verecek şekilde sığır sanayisine hakim olmaya başlayacağı gibi bir tehlike de mevcuttur. En büyük 623 adet besicilik işletmesinin her birinde ortalama 722 hayvan bulunmakta ve birlikte, kesilen hayvanların tümünün %15’i ile 20’sini sağlamaktadır; ancak sığır besiciliği işletmelerinin büyük çoğunluğunda genellikle dörtten az hayvan bulunmaktadır.

Özellikle kasaplık sığırlar ile süt ineği sürülerine verilmek üzere sulu saman, darı yem siloları ve yonca yetiştirilmesi ve dikilmesi alanında oldukça önemli bir gelişme meydana

gelmiştir. Sulu saman uygun bir beslenme ve iyi bir büyüme oranı sağlarken, sığır üretimindeki ekonomik geçerliliği ise şüphelidir. En büyük ve en etkili işletmelerin bile kâr elde edebilmek amacıyla üretim sübvansiyonlarına bağlı olduğu görülmektedir. Marjlar oldukça dar olup hayvanların beslenmesinin mümkün olduğunca ucuz tutulabilmesine bağlıdır. Hayvan yemi üretimin mevcut su kaynaklarının en iyi şekilde kullanımı olup olmadığının da düşünülmesi gerekmektedir. Su kaynaklarının mevcut olup olmamasına ve kullanımına ilişkin ulusal bir değerlendirmenin ve sulama altında yetiştirilebilecek en kârlı mahsullerin bir değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir.

Koyun ve keçi sektörü ise modernize edilmemiştir ve büyük oranda geleneksel çerçevede devam ettirilmektedir. Özellikle Erzurum Atatürk Üniversitesinde gerçekleştirilen araştırmalar daha fazla verimliliğin melez ırk veya ıslah edilmiş ırklar kullanılarak başarılabileceğini ancak çiftçilerin bu tür uygulamaları kabul edebilmeleri için ikna etmek amacıyla daha fazla yayım çalışması yapılması gerektiğini göstermektedir. Birçok küçük ruminant (geviş getiren hayvanlar) özellikle talebin ve fiyatların zirvede olduğu Kurban Bayramı için yetiştirilmekte ve beslenmektedir ancak yılın geri kalan kısmında daha az besicilik faaliyeti yapılmaktadır.

Hayvancılık sayısında meydana gelen düşüş ile birlikte kesimhanelerin özelleştirilmesi sonucunda kesimler ve et işleme sanayisi kapasiteyi aşmıştır. Küçük belediye kesimhanelerinin yeniden canlandırılmasına rağmen, resmi kanalların dışında kesilen birçok koyun ve sığır bulunmaktadır. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, büyükbaş hayvanların %30 ila 35'nin ve küçükbaş hayvanların %65 ile 70'nin gayri resmi olarak kesildiğini tahmin etmektedir. Küçükbaş hayvanların kayıt dışı kesilmesinin sebebi her yıl kutlanan Kurban Bayramında aynı anda büyük oranlarda hayvanın kesilmesidir. Söz konusu bu kayıt dışı kesimin boyutlarının ölçülmesi oldukça güç olup yerel kontrolörler de genellikle bu tür kesimlerin yapıldığını göz ardı etmektedirler. Eski büyük ölçekli devlet kesimhanelerinin işletilmesi pahalıdır ve en son AB standartlarının karşılanması için oldukça fazla miktarda yenileme yapılması gerekmektedir. Ancak bunlardan bazılarında, işletmelerinin pahalı olmasının sebeplerinden biri olan, atık arıtma tesisleri bulunmaktadır. Küçük ölçekli belediye kesimhaneleri veya özel kesimhaneler daha çok yakın tarihte açılmış olabilirler, fakat tam donanımlı atık arıtma tesisine sahip olma olasılıkları daha düşüktür ve satıcıdan tüketiciye giden malların az olması da bunları ekonomik olmalarını engellemektedir.

Et denetim standartları ve yönetmelikleri bulunmakla birlikte, yerel düzeydeki kontroller yetersiz kalmaktadır. Uygun kontrollerin gerçekleştirilmesi için devlet adına çalışan akredite ve yetkili veteriner hekim uygulaması başlatılmıştır.

Kırsal kesimdeki nüfusun istihdam oranının düşük olması da Türkiye için önemli sorunlardan bir tanesidir. Bunun tipik örnekleri arasında 150 sığırın bulunduğu bir sığır besiciliği çiftliğinde beş kişinin istihdam edilip 30 aile üyesinin geçiminin desteklenmesi

yer almaktadır: bu büyüklükteki bir ünite temel teknoloji ile tek bir kişi tarafından rahatlıkla işletilebilir. Tarım İl Müdürlükleri tarafından desteklenen projelerin çoğu çiftçilik toplumundaki daha fakir olan kesimler için istihdam yaratılması ve bu kesimlere gelir yaratılması amacıyla geliştirilmiştir. Bu aslında istenen bir hedef olmakla birlikte bazı durumlarda ekonomik olmayan küçük işletmelerin desteklenmesiyle zirai verimlilik üzerinde ve kırsal kalkınma üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olmuştur.

4.1.2.2. TÜRKİYE'DE SEKTÖRÜN GÖRÜNÜMÜ

Türkiye coğrafi özellikleri bakımından her türlü hayvansal ürün üretimi için uygun ortam ve oldukça önemli bir potansiyele sahiptir. 1980 yılına kadar Türkiye bu potansiyeli çok iyi değerlendirmiş ve hayvan varlığımız sürekli artış göstermiştir. Ancak 1980'den sonra yanlış tarım politikaları, ırkların yeterince ıslah edilmemesi ve yeterli miktarda ucuz ve kaliteli yem bitkisi ekilişinin yapılmaması sonucu ülkemiz hayvancılığı mevcut durumu koruyamadığı gibi hayvan varlığında da ciddi azalmalar yaşamıştır

Türkiye'de hayvancılık sektörünün gerilemesi, 1980'li yıllarda hızlanmış, hayvan varlıklarında büyük oranda azalma olmuştur. Sektörde üretimin azalması fiyat yükselmesine neden olmuştur. Kırsal kesimde yaşayan nüfus 2000'li yıllarda yüzde 35'lere doğru azalma göstermiş, böylece kırsal kesimde milli gelirden alınan pay azalmaya başlamıştır. Buna karşılık tarım işletmelerinin sayısının artmasına rağmen işletme ölçekleri daralmıştır.

Son yıllarda kurulan büyük ölçekli modern hayvancılık işletmeleri genel durumu değiştirecek boyut ve nitelikte olmasına karşın entegrasyondaki sıkıntılar nedeniyle istenilen düzeye gelmekte sıkıntılar yaşamaktadır. Hayvancılık sektöründeki küçük üreticiler, diğer birçok sektördeki küçük üreticiler gibi verimsizlik, teknolojiyi kullanamama ve pazardan kopukluk, örgütlenememe gibi sorunlar yaşamaktadır.

Yıllardan beri alışlagelmiş üretim teknikleri kullanılan et sanayinde, kasaplık hayvan kesimlerinin büyük çoğunluğu halen küçük mezbahalarda gerçekleştirilmekte, et ve et ürünleri çoğunlukla hijyenik ve teknolojik olmayan şartlarda üretilmeye çalışılmaktadır. Diğer taraftan kasaplık hayvanların nakil şartları arzu edilen düzeyde değildir. Küçük işletmelerde soğutma üniteleri bulunmadığından karkaslar olgunlaştırılamamakta iç organların muhafazası sorun olmaktadır. Karkas et, taşınmasında, depolanmasında özel araç ve teknikler gerektirmesiyle birlikte yaygın dağıtımı yapıldığında istenilen hijyen koşullarının sağlanması oldukça zor olmaktadır.

Türkiye toplam kırmızı ve beyaz et üretiminde sığırın payı TÜİK verilerine göre %23 civarındadır. Bu değer gelişmiş ülkeler için hesaplanan orana yakındır. Fakat kırmızı et söz konusu olduğunda durum farklılaşmaktadır. Bilindiği üzere Türkiye'nin kırmızı et üretimi sığır koyun, keçi ve mandadan sağlanmaktadır. Ayrıca koyun ve keçiden sağlanan karkas

ağırlığında önemli artışlar sağlanabilmiş değildir. Karkas ağırlığı ve doğurganlıkta bir artış sağlanmadan Türkiye koyun ve keçi sayısında ciddi azalmalar olmuş ve 2007 yılı koyun varlığı 25 milyon, keçi varlığı da 6 milyon baş civarına inmiştir.

Sektörün Temel Sorunları:

- Düşük verimli yerli ırkların mevcudu: Mevcut sığır sayısının yüzde 36'sı ve koyun sayısının yüzde 97'si düşük verimli yerli ırklardan oluşmaktadır. Bakanlığın teşvik ve gayretlerine rağmen hayvancılıkta verimlilik oldukça düşüktür.
- İşletme büyüklüklerinin küçük olması: Optimum işletme büyüklüğü tespit edilerek üretim yapılmalıdır. Küçük işletmelerde maliyet dezavantajı işletmeler için büyük bir problemdir.
- Uygun teknoloji ve yeterli hijyene sahip olmayan işletmeler: Gelişen dünyanın gereksinimlerine cevap vermeyen emek-yoğun ve sağlıksız üretim yapan işletmeler kaliteli üretimden uzaklaşmakta ve yok olmaya mahkûm olmaktadır.
- Hayvan hastalıkları ile mücadelenin yetersiz oluşu: Yeterli derecede bilinçli olmayan kişilerce yönetilen ve kırsal kesimde geleneksel yöntemlerle üretim yapmaya çalışan işletmelerin varlığı hayvan hastalıklarının bertaraf edilmesinde sıkıntılara yol açmaktadır.
- Üretici Birlikleri ticari faaliyetler yapmak yerine hayvancılığın önündeki sorunları giderecek çözümlere odaklanmalıdır: Üretici birlikleri çiftçinin eğitilmesi, AR-GE faaliyetlerinin yapılması, ihracata yönelik çeşitlerin geliştirilmesi, kalitenin geliştirilmesi, piyasa araştırmaları promosyon gibi faaliyetlere yönelmelidir.
- Türkiye'de hayvancılığın gelişmesinin önündeki en büyük engel damızlık ve besi hayvanı materyali yetersizliğidir.
- Beyaz et tarımsal sanayimizin en gelişmiş alt sektörüdür. Ülkemizdeki tesislerin büyük bir kısmı, uluslararası kalite standartlarına uygun, sağlıklı üretim yapmaktadırlar. AB denetim raporu da bunu teyit etmiştir ve AB Türkiye'yi piliç eti ithalatı yapılacak 3.ülkeler listesine dâhil etmiştir.

Tablo 1. Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye'de Kişi Başına Tüketilen Et Miktarı

Tüketilen Et	ABD	AB	Türkiye
Kırmızı Et (Kg)	72	60	10
Beyaz Et (Kg)	45	16	9
Toplam	117	76	19

Kaynak: TZOB- Sektör Değerlendirmesi 2008 Yılı ve Sonrası Beklentiler

2010 yılında ülkemizde et fiyatları hızla artmaya başlamış, fiyatları düşürmek ve ülkenin et ihtiyacını karşılamak için Tarım Bakanlığı tarafından canlı kasaplık sığır, karkas eti ve besi materyali ithalat kararı alınmıştır. Bir yandan ithal canlı hayvan alımları devam ederken et fiyatlarının tavan yapmaması için de besilik hayvan ithal edilmeye başlandı. Bakanlık diğer taraftan da besicilikle uğraşan yetiştiricilerine ithalattan zarar görmemesi için damızlık hayvan ithali de yapmaya başlamıştır.

Tablo 2. Türkiye Hayvan Sayısındaki Gelişmeler

Yıllar	Sığır Kültür	Oran %	Sığır Kültür melezi	Oran %	Sığır Yerli	Oran %	Sığır Toplam	Manda	Koyun Yerli	Koyun Merinos	Kıl Keçisi	Tiftik Keçisi
1991	1 253 865	10	4 033 375	34	6 685 683	56	11 972 923	366 150	39 590 493	841 847	9 579 256	1 184 942
2001	1 854 000	18	4 620 000	44	4 074 000	39	10 548 000	138 000	26 213 000	759 000	6 676 000	346 000
2002	1 859 786	19	4 357 549	44	3 586 163	37	9 803 498	121 077	24 473 826	699 880	6 519 332	260 762
2003	1 940 506	20	4 284 890	44	3 562 706	36	9 788 102	113 356	24 689 169	742 370	6 516 088	255 587
2004	2 109 393	21	4 395 090	44	3 564 863	35	10 069 346	103 900	24 438 459	762 696	6 379 900	230 037
2005	2 354 957	22	4 537 998	43	3 633 485	35	10 526 440	104 965	24 551 972	752 353	6 284 498	232 966
2006	2 771 818	25	4 694 197	43	3 405 349	31	10 871 364	100 516	24 801 481	815 431	6 433 744	209 550
2007	3 295 678	30	4 465 350	40	3 275 725	30	11 036 753	84 705	24 491 211	971 082	6 095 292	191 066
2008	3 554 585	33	4 454 647	41	2 850 710	26	10 859 942	86 297	22 955 941	1 018 650	5 435 393	158 168
2009	3 723 583	35	4 406 041	41	2 594 334	24	10 723 958	87 207	20 721 925	1 027 583	4 981 299	146 986
2010	4 197 890	37	4 707 188	41	2 464 722	22	11 369 800	84 726	22 003 299	1 086 392	6 140 627	152 606
2011	4 836 547	39	5 120 621	41	2 429 169	20	12 386 337	97 632	23 811 036	1 220 529	7 126 862	151 091

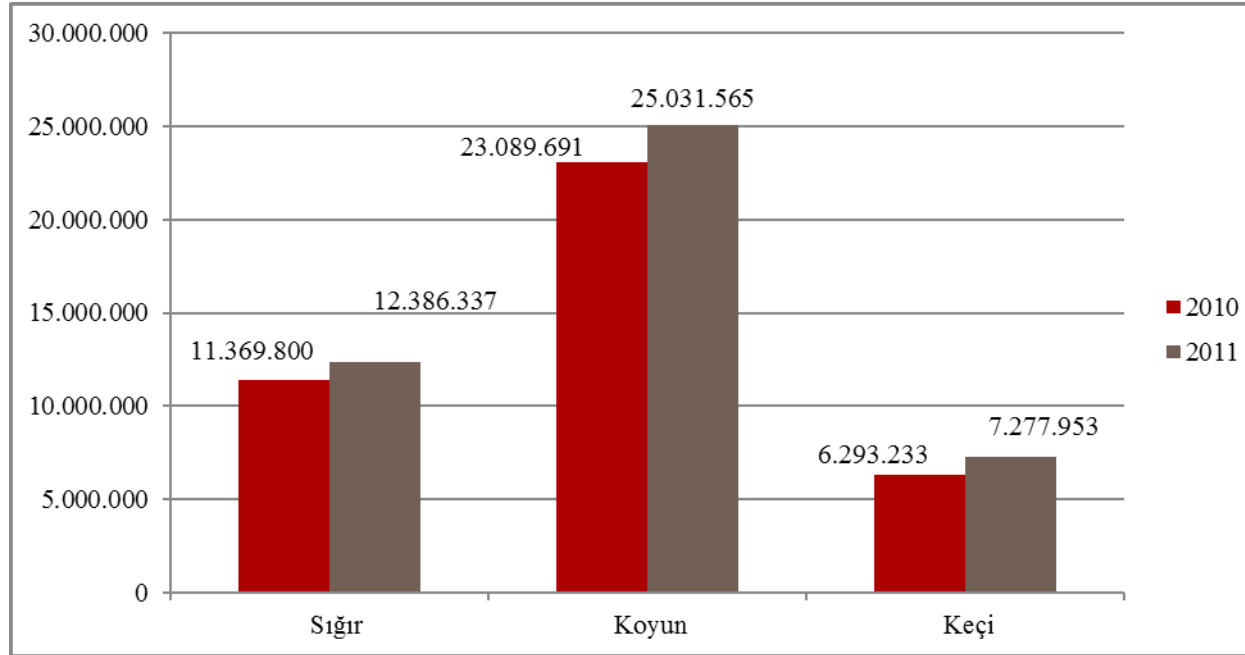
Kaynak: Türkiye Kırmızı Et Üreticileri Merkez Birliği, 2013

Tablo 3. Yıllara Göre Kırmızı Et Üretimi

Yıllar	Koyun		Keçi		Sığır		Manda	
	Kesilen (baş)	Et üretimi (ton)	Kesilen (baş)	Et üretimi (ton)	Kesilen (baş)	Et üretimi (ton)	Kesilen (baş)	Et üretimi (ton)
1991	7 926 513	128 626	1 198 008	19 570	2 162 860	309 563	59 913	8 803
2000	6 110 853	111 139	1 166 169	21 395	2 101 583	354 636	23 518	4 047
2001	4 747 268	85 661	879 127	16 138	1 843 320	331 589	12 514	2 295
2002	3 935 393	75 828	757 465	15 454	1 774 107	327 629	10 110	1 630
2003	3 554 078	63 006	607 006	11 487	1 591 045	290 455	9 521	1 709
2004	3 933 973	69 715	570 512	10 301	1 856 549	364 999	9 858	1 950
2005	4 145 343	73 743	688 704	12 390	1 630 471	321 681	8 920	1 577
2006	4 763 394	81 899	803 063	14 133	1 750 997	340 705	9 658	1 774
2007	6 428 866	117 524	1 256 348	24 136	2 003 991	431 963	9 532	1 988
2008	5 588 906	96 738	767 522	13 752	1 736 107	370 619	7 251	1 334
2009	3 997 348	74 633	606 042	11 675	1 502 073	325 286	4 857	1 005
2010	6 873 626	135 687	1 219 504	23 060	2 602 246	618 584	15 720	3 387
2011	5 479 546	107 076	1 254 092	23 318	2 571 765	644 906	7 255	1 615

Kaynak: Türkiye Kırmızı Et Üreticileri Merkez Birliği, 2013

Grafik 1 Hayvan Sayısındaki Değişim (2010-2011)

Tablo 4. 2010-2011-2012 Yılları Arası Canlı Hayvan ve Karkas Et İthalat Verileri

	2010 Yılı Toplamı			2011 Yılı Toplamı			2012 Yılı Toplamı		
Madde Adı	KG	Baş	TL	KG	Baş	TL	KG	Baş	TL
Damızlık Düveler	8.307.549	17.303	88.336.938	39.649.197	76.761	468.711.433	25.147.866	48.164	284.399.180
Besilik Sığır	363.215	1.443	2.733.798	53.102.104	225.451	412.183.197	47.798.228	223.498	452.425.932
Kesimlik Dana	54.122.956	118.578	302.915.094	82.839.341	164.360	515.939.608	107.086.549	193.972	646.527.005
Karkas Sığır Eti	50.657.514	368.419.617	110.731.351	823.010.956	25.435.604	171.680.513			
Damızlık Koyun	10.700	275	266.406	60.704	1.191	914.485	612.830	10.663	6.160.860
Koyun	9.076.109	209.437	34.501.482	27.136.602	626.270	119.822.576	8.145.223	181.763	34.471.579
Kuzu	883.861	25.262	4.011.562	21.777.388	820.303	122.322.583	6.149.599	213.200	35.939.500

Kaynak: TUİK, Dış Ticaret Verileri

4.1.3. TALEBİ ETKİLEYEN UNSURLAR

Hayvansal ürünler talebinin diğer tüketim mallarından farklı tarafları olmakla beraber,

1. Yıllık nüfus artış oranı ve nüfus yapısında meydana gelen değişimler (yaş piramidi),
2. Fiyat değişimleri ve tüketici davranışları,
3. Tüketici gelir seviyesi,
4. Tüketim zevkleri ve alışkanlıkları,
5. Hayvansal ürünler ve ikame malları arasındaki fiyat ilişkileri etkilemektedir.⁵

Türkiye’de hayvansal ürünlerin çeşitli gelir gruplarındaki tüketim miktarları farklılıklar göstermektedir. Kırmızı et tüketimi en düşük gelir gruplarında günlük 14 gram, orta gelir grubunda 60 gram ve üst gelir grubunda ise tüketim miktarı 120 gramdır. Gıda harcamalarının toplam harcamalar içindeki miktarı düşük gelir gruplarında %80’den fazla iken, yüksek gelir gruplarında %40’ın altında bulunmaktadır. Fert başına düşen gelir dağılımındaki denge sağlandıkça düşük gelir gruplarının gıda harcamaları artmaktadır.⁶

Yüksek nüfus artışı, yetersiz üretim, gelir dağılımındaki adaletsizlik, üretimdeki verimsizlik ülkemiz insanların yeterince kırmızı et tüketememesine neden olmaktadır. Bu durum gelişme bozukluklarına, ileriki yaşlarda sağlık harcamalarının artmasına ve işgücünde yetersiz verime yol açmaktadır.

Tablo 5. Türkiye Kırmızı Et Üretiminde Türlerin Payı

	Hayvan Sayısı (baş)	Kesilen (baş)	Et Üretimi (ton)	Et Üretimindeki Payı (%)
Sığır	12.386.337	2.571.765	644.906	83,0
Manda	97.632	7.255	1.615	0,2
Koyun	25.031.565	5.479.546	107.076	13,8
Keçi	7.277.953	1.254.092	23.318	3,0
Deve	1.290	50	16	0,0
TOPLAM	44.794.777	9.312.708	776.931	100

Kaynak: Türkiye Kırmızı Et Üreticileri Merkez Birliği, 2013

4.1.4. REKABET YAPISI VE RAKİPLERİN ÖZELLİKLERİ

Hayvancılık, ülke ekonomisini geliştiren, birim yatırıma en yüksek katma değer oluşturan ve en düşük maliyetle istihdam imkânı sağlayan bir sektördür. Sanayide günümüzde bir kişiye istihdam imkânı yaratabilmek için asgari 80 bin dolarlık yatırıma ihtiyaç duyulurken, hayvancılıkta bunun beşte biri kadar kaynak yeterli olmaktadır. Sanayi kesimi ile karşılaştırıldığında aynı miktar yatırım ile hayvancılıkta 5 kat daha fazla sayıda kişiye iş imkânı yaratılabilmektedir. Türkiye’de toplam istidam içinde tarımsal istihdamın oranı yaklaşık %35 gibi oldukça yüksek bir düzeydedir. Bu oran ABD’de %2,8 ve (AB-15)’de %5’dir. Tarımın gayri safı milli hâsıla (GSMH)’daki payı ülkemizde %14 iken, ABD ve

⁵ Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Sayı: 7, Bakış, 2004

⁶ Hane Halkı Gelir Anketi, TÜİK

AB’de sırasıyla %1,7 ve %1,9 seviyelerindedir. Türkiye’de toplam 184 329 490 dekar arazinin %72,38’i hem bitkisel üretim hem de hayvancılık yapan işletmeler, %27,38’i yalnız bitkisel üretim yapan işletmeler, %0,23’ü yalnız hayvancılık yapan işletmeler tasarrufunda bulunmaktadır. Bu durum ülkemiz açısından tarım ve hayvancılığın ne kadar önemli ve sorunlarının olduğunu ve bunların çözümünün de o ölçüde ne kadar zor olduğunu göstermektedir.

TÜİK verilerine göre ülkemizde 2011 yılı itibarıyla büyükbaş hayvan stokunun %39’unun kültür ırkı, %41’inin melez ırk ve %20’sinin ise yerli ırk hayvanlardan oluşmakta olup, büyükbaş hayvan stoku kompozisyonu ve 1991-2011 yıllarındaki gelişimi önceki bölümlerde verilen tabloda (Tablo 2) yer almaktadır.

Tablodaki veriler büyükbaş hayvan sayısında kültür ırkı tarafından sağlanan bir iyileşmeye işaret etmekte, 2011 yılı da dâhil süreçte sayısal üstünlük yerli ve melez hayvanlar tarafından oluşturuluyor olsa da kültür ırkı hayvan sayısındaki artış hızı göz önünde bulundurulduğunda hayvan stokunun kültür ırkı lehine hızla dönüşmekte olduğu görülmektedir. Irklar bakımından en yüksek verime sahip olan kültür ırkı hayvanların sayısal gelişiminin desteklemelere bağlı suni tohumlama sayısındaki artışla sağlandığı, bu durumun Türkiye’nin hayvansal üretim yapısında önemli sorun addedilen düşük verimli yerli ırkların ağırlıklı olduğu canlı hayvan stoku kompozisyonunun yüksek verimlilik lehine dönüştürülmesinde etkili olacağı değerlendirilmektedir.⁷ Nitekim hayvansal üretim düzeyi daha önce de belirtildiği üzere hayvan sayısının yanı sıra niteliği tarafından da belirlenmektedir. Türkiye’de sığır ırklarının et ve süt verimine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6. Türkiye Sığır Irklarının Et Verimi

Irak	Genotip	Besi Başı Ağırlığı (kg)	Besi Sonu Ağırlığı (kg)	Ortalama Günlük Ağırlık Artışı(gr)	Süt Verimi (ton/yıl)
Kültür	Holstein	175-343	320-525	905-1.577	3,9
	Esmer	144-228	327-400	1090-1.526	
	Simmental	204-255	339-411	988-1.325	
Melez	-	89-260	240-457	714-1.366	2,7
Yerli	-	62-241	186-387	673-973	1,3

Kaynak: “Türkiye Kırmızı Et Sektörü Değerlendirmesi 2008 Yılı ve Sonrası Beklentiler”, TZOB;
“Ekonomik Göstergelerle Türkiye’de Tarım 2008”, TEAE

Tablodaki veriler doğrultusunda kültür ırkı hayvanların gerek et gerekse süt veriminin diğer ırklardan yüksek olduğu, kültür ırklarının yerli ırklarla melezlenmesi sonucu elde edilen melez genotiplerin ise verim konusunda yerli ırklardan daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Bu noktada büyükbaş hayvan stokunda kültür ve melez ırk

⁷ TEAE, “Ekonomik Göstergelerle Türkiye’de Tarım 2008”

hayvan sayısı ve verimindeki artışın sürekli kılınmasının bu hayvanların beslenme rejimine bağlı olduğu, ideal beslenme koşulunun sağlanamaması halinde et ve süt veriminde beklenen iyileşmenin gerçekleşmeyeceğinin de belirtilmesinde fayda bulunmaktadır. Beslenme rejimi dolayısıyla büyükbaş hayvanlara nazaran yetiştiriciliği daha az maliyetle yapılabilen küçükbaş hayvanların sayısındaki düşüşün de bu bakımdan tarımsal politikaların oluşturulması sürecinde dikkate alınması gerekmektedir.⁸

Büyükbaş hayvan stokunun niteliğine ilişkin ve hayvansal üretim düzeyi üzerinde belirleyici olan bir diğer konu, stoka süt sığırcılığı ağırlıklı yapının hâkim olmasıdır. Gerek süt sığırcılığına yönelik oluşturulan teşvik ve destekleme mekanizmalarının ağırlıkta olması ve görece iyi işlemesi, gerekse besi sığırcılığına yönelik etkin teşvik ve destekleme mekanizmalarının kurulamamış olması nedeniyle oluşan bu durum, hayvansal üretimde kırmızı etin süte nazaran geri planda kalmasına sebebiyet veren bir olgu olarak değerlendirilmektedir.⁹

Hayvancılık İşletmelerinin AB ile Karşılaştırmalı Yapısı

Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 2009 yılında yaptığı Genel Tarım Sayımı sonuçlarına göre; Türkiye’de tarım kesiminde toplam 3.075.516 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin %67,42’sinde hem bitkisel hem de hayvansal üretimin birlikte yapılmaktadır. Geri kalan işletmelerin %30,22’de sadece bitkisel üretim, %2,36’da ise sadece hayvansal üretim yapılmaktadır. Sektörde, süt sığırcılığı işletmelerinin %71,83 gibi büyük bir bölümü 1-4 baş hayvana sahip bulunmaktadır. Benzer biçimde faaliyet gösteren sığır besi çiftliklerinin ise %87’si 10 başın altında hayvana sahiptir.¹⁰

AB’de 2008 yılında, kırsal alanda üretim yapan toplam 7,8 milyon işletmenin yaklaşık %28,8’ini besi ve süt sığırcılığı işletmeleri meydana getirmektedir. AB’de 1980 sonrası hayvancılık işletmeleri sayısal olarak azalırken, işletme başına düşen ortalama hayvan sayısı artmış, başka bir ifadeyle işletme ölçeği büyümüştür. 1985 yılında 2.150.000 olan besi sığırı işletmelerinde işletme başına düşen ortalama hayvan sayısı 36 baş iken, 2008 yılında işletme sayısı 1.477.000’e azalmış, işletme başına düşen ortalama hayvan sayısı yükselerek 48 baş olmuştur. AB’de işletme başına düşen hayvan sayısı arttıkça, modern üretim araçlarının kullanım miktarında artış görülmekte ve bu durum verimlilik üzerinde olumlu yönde etki yapmaktadır.

Türkiye’de toplam süt üretiminin %88’i ve kırmızı et tüketiminin %67’si sığır varlığından karşılanmaktadır. Bu nedenle sığır yetiştiriciliği hayvansal gıda ihtiyacının karşılanması ve

⁸ Y. Saçlı, AB’ye Dönüşüm Sürecinde Hayvancılık Sektörünün Dönüşüm İhtiyacı. DPT Uzmanlık Tezi, Yayın No: 2707, Ankara, 2007.

⁹ Nuray Demir, AB ve Türkiye’de Hayvancılık Politikalarındaki Son Gelişmelerin Uyum Süreci Açısından Karşılaştırılması, Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Erzurum, 2012

¹⁰ Peşmen ve Yardımcı, 2008

ülke ekonomisi açısından son derece önemli bir sektördür. Verilen rakamlar göz önüne alındığında, dikkati çeken en önemli noktalar; AB Türkiye’den

- 7 kat daha fazla hayvan varlığına,
- 20 kat fazla et üretimine,
- 10 kat fazla süt üretimine,
- 2 kat daha fazla et ve 6 kat daha fazla süt verimine,
- 6 kat fazla hayvancılık konusunda ihtisaslaşmış işletmelere sahip olmasıdır.

Ayrıca, Türkiye’de kırsal üretimin bileşimi; yaklaşık %76,3’ü bitkisel, %23,7’si ise hayvansal üretim şeklinde; diğer bir deyişle bitkisel üretimin ağırlıkta olduğu halde; AB’de hayvansal üretimin %49,4 ve bitkisel üretimin %50,6 oranında olduğu, daha sağlıklı bir denge mevcuttur. Kırsal alanda hayvancılık gelirlerini kırsal üretim değeri içinde aldığı ağırlıklı pay bir yerde ülkelerin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde kullanılan diğer ölçütlerle birlikte önemli bir gösterge kabul edilmektedir. Ortaya konulan bu rakamlar, AB uyum sürecinde olan Türkiye’deki hayvancılık bir dar boğazda olduğunu ve gerekli önlemlerin ivedilikle alınmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda destekleme politikaları önem kazanmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye’de karlı ve ihtisaslaşmış bir hayvancılık sektörünün oluşturulmasına çalışılıyorsa, hayvancılıkta uygulanan politikaların, ürünlerde verimliliği artırmanın yanı sıra kaliteli ürün standardının sağlanması gerektiği görülmektedir. Mevcut eğilimler, hayvancılık sektöründe belirtilen anlamda yapısal iyileşmelerin beklenen hızla olmamasını göstermektedir. Bu durumda hayvancılık politikalarının sektördeki iyileşmeleri daha hızlandıracak bir yapıda olması gerektiğini göstermektedir. Dış ticarete ve özellikle AB piyasasında sektörün daha rekabetçi bir konuma gelmesine açısından yaygın, etkin ve sektörü dönüştürücü politikaların güçlü ve kararlı bir irade ile oluşturulmasının ve uygulanmasının kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir.¹¹

4.2. PAZARLAMA PLANI

4.2.1. HEDEF PAZAR VE ÖZELLİKLERİ

Tarım ve hayvansal ürünler pazarlaması, ürünlerinin üretim noktalarından, işleme ve dağıtım kanalları yolu ile nihai tüketiciye ulaşıncaya kadar geçirdiği bütün işlemleri kapsamaktadır. Tarım ürünleri ve gıda maddeleri pazarlamasının, ekonomik kalkınmanın başlangıcını oluşturduğu söylenebilir. Gelişmekte olan ülkeler, düşük gelirli ve kendilerine bile yeterli olmayan tarım sektörlerini geliştirmek için, tarım ürünleri ve gıda pazarlamasında köklü değişiklikler yapmak zorundadırlar. Bunun başarılması kaynak

¹¹ Nuray Demir, AB ve Türkiye’de Hayvancılık Politikalarındaki Son Gelişmelerin Uyum Süreci Açısından Karşılaştırılması, Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Erzurum, 2012

verimliliğinde önemli ölçüde artışların sağlanması ile mümkündür. Kasaplık hayvan ve hayvansal ürünlerde pazarlamanın hedeflerini iki grupta toplayabilmek mümkündür:

1. Mevcut pazarlama, yöntem ve kaynaklarını daha iyi kullanmak,
2. Yeni tekniklerin yayılmasını teşvik etmek.

Pazarlama sisteminin yapı ve performansı, herhangi bir malın üretimi, tüketiciye intikal fiyatı ve modern üretim metotlarını benimsetmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu tür bir koordinasyonun sağlanması ve geliştirilmesi için, hayvansal ürünlerin tüketici talebini karşılamaya yeterli miktarlarda piyasaya arzı gerçekleştirilmeli ve bunların üreticiye etkin bir biçimde ulaşmasını kolaylaştırıcı tedbirler alınmalı, diğer yandan da hayvansal üretim artışının üreticiyi kayba uğratmadan pazarlara, tüketiciye ulaşması sağlanmalıdır. Bunun sonucunda ise daha entegre bir milli ekonomi doğacak, ekonomi canlanacak, kırsal kesimin kentsel ürünlere, kentsel kesimin ise kırsal ürünlere olan talebi artış gösterecektir.

Genel olarak kasaplık hayvan, et ve et ürünlerinin pazarlama faaliyetleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Ülkenin her bölgesinde, istenilen yerde ve istenildiği zaman mal ve hizmet temin edebilen bir sistem hem ülke bütünü hem de bölgeler için faydalıdır.
- Pazarlama sisteminin akısına engel olabilecek her engel, sistemi verimsiz duruma getirmektedir.
- Dağıtım sistemi, üretim merkezlerinden çıkan ürünleri yeteri derecede taşıyacak ve dağıtacak kapasite ve nitelikte olmadığı zaman yığın halinde üretim faydasız olmaktadır.
- Dengeli bir ekonomik gelişme, ancak talebin üretimi artırması şeklinde meydana gelebilir

Ülkemizde canlı hayvan alımları; hayvan panayırıları, belediye hayvan pazarları ve hayvan borsalarında gerçekleşmektedir. Hayvan satış şekilleri ise, canlı ağırlık ve karkas randımanına göre yapılmaktadır. Türkiye’de canlı hayvan ve ette, sekli ve aracı sayısı bölgelere göre değişen bir pazarlama yapısı mevcuttur. Mevcut yapıda üreticiye fiyat ve alım garantisi sağlanamadığı gibi, sanayiye de düzenli hammadde akışında zorlanılmaktadır.

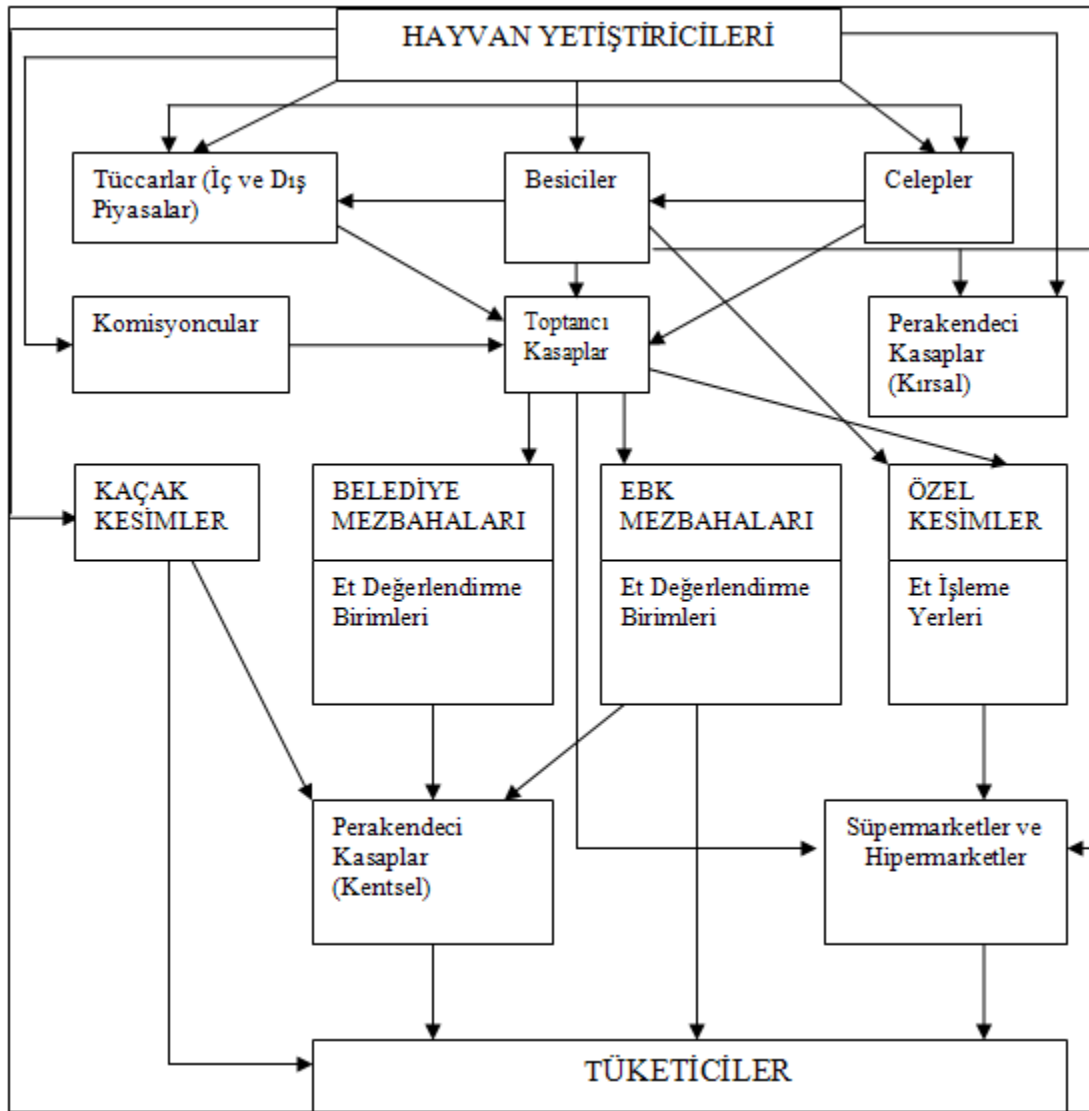
Türkiye’de halihazırda aşağıda verilen pazarlama kanalları mevcuttur:

- Üretici---Besici (mahalli pazar)---Kesimhaneler---Et ve Et Mamulleri İşleme Tesisi---Bayii / Mağazalar---Tüketici
- Üretici---Celep---Et ve Et Mamulleri İşleme Tesisi---Bayii / Mağazalar---Tüketici
- Üretici---Besici(mahalli pazar)---Kesimhaneler---Perakendeci Kasap---Tüketici
- Üretici---Celep---Kesimhaneler---Et ve Et Mamulleri İşleme Tesisi---Bayii / Mağazalar---Tüketici

- Üretici---Celep--- Toptancı Kasap--- Perakendeci Kasap---Tüketici
- Üretici---Kaçak Kesimler---Tüketici
- Üretici--- Et ve Et Mamulleri İşleme Tesisi---Bayii / Mağazalar---Tüketici

TKB Çalışma Grubu Raporu (2006)'na göre¹² Türkiye'de canlı hayvan ve et pazarlama kanalları şekilde verilmektedir.

Şekil 1 Türkiye’de Canlı Hayvan ve Et Pazarlama Kanalları

Şekilde de görüldüğü gibi geleneksel pazarlama yapısının yanı sıra, ülkemizde son yıllarda perakende et pazarlamasında süpermarketlerin etkinliği artmaktadır. Et ve et mamulleri üreten işletmelerle birlikte süpermarketler, toptancı kasaplar veya besicilerden canlı

¹² Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (TKB), Strateji Geliştirme Başkanlığı. Sığır-Dana, Koyun ve Keçi Eti Ortak Piyasa Düzeni Alt Çalışma Grubu Raporu, Ankara, 2006

hayvan tedarik ederek çeşitli mezbaha ve kombinalarda fason kesim yaptırmakta ve karkasları kendi et departmanlarında parçalayarak et preparatları şeklinde pazarlamaktadırlar. Bu tip pazarlama, aracı sayısını azaltmakla birlikte, pazarlama prodüktivitesini de artırmaktadır.

Et ve et ürünleri sanayinin eti tüketiciye işlenmiş şekillerde sunarken izlediği pazarlama zinciri et sanayi–perakendeci–tüketici şeklinde olup, et ürünleri pazarlaması taze et, dondurulmuş et ve işlenmiş et ürünleri olarak gerçekleştirilmektedir.

4.2.2. HEDEF MÜŞTERİ GRUBU VE ÖZELLİKLERİ

Türkiye’de tarım ve hayvancılık işletmelerinin üretim hacimlerinin küçük ve dağınık oluşu, işletmelerde likidite ihtiyacı gibi nedenler, pazarlama kuruluşu özelliği olmayan yerlerdeki satışın oldukça fazla olmasına yol açmaktadır. Buradaki alımlar daha çok besici, tüccar ve toplayıcılar tarafından yapılmaktadır. Belirli bir kırsal alandan pek çok işletmeden az sayıda yapılan bu alımlarda geleneksel pazarlama hizmetleri yürütülmektedir. Bu şartlarda fiyatlar gerçek rekabet koşullarına göre oluşmamaktadır.

Kasaplık sığır endüstrisinin en önemli amacı, üreticinin verimli bir üretim gerçekleştirerek kar sağlayacak ürünleri üretmesidir. Karlılığı belirlemede üretim maliyetleri ve bunun sonucunda belirlenecek ürün fiyatları önem arz etmektedir. Üreticilerin karlı bir üretim gerçekleştirebilmek için piyasa avantaj ve dezavantajlarını çok iyi değerlendirmeleri gerekmektedir.

Bu çalışmada, son yıllarda artmakta olan gıda güvenirliliği eğiliminin, tüketicilerin kırmızı et ve et ürünleri satın alma kararını ne şekilde etkilediğini ortaya koymak, gıda ürünlerinin güvenirliliği konusunda farklı algı düzeylerine sahip tüketicileri bölümlere ayırmak ve özelliklerini tanımlamak, gıda güvenirliliği sağlanmış kırmızı et ve et ürünleri için tüketicilerin piyasa fiyatından daha yüksek bir fiyat ödeme istekliliğine neden olan etkenleri ve bu etkenlerin göreceli önemlerini dikkate alan bir yaklaşım benimsenmiştir. Etiketleme ve sertifikasyon, ürünü satın alan kişinin kalite algılamasını etkileyebilecek bilgilerin tüketiciye ulaşmasını sağlayan önemli araçlardır. Araştırma sonuçları, tüketiciye etiketleme aracılığı ile verilecek olan bilginin tüketimi artırmada pozitif etkisi olacağını göstermektedir. Gıda güvenirliliğini garanti eden sertifikalar ve işaretler, tüketiciler tarafından pek tanınmamaktadır. Tüketicilerin bu işaretleri öğrenmesi için tanıtımların yapılmasına önem verilmelidir.

Tüketicilerin kırmızı et ürünlerinde markalı ürün kullanımında ön plana çıkan nedenlerden biri ise gıda güvenirliliği endişesidir. Tüketicilerin gıda güvenirliliği konusunda yeterli bilgi sahibi olmamaları kırmızı et ve et ürünlerini tüketirken daha temkinli davranmalarına neden olmaktadır. Kırmızı et ve ürünleri arz zincirinin daha şeffaf hale getirilmesi ve

tüketicilerin dağıtım sürecinin nasıl işlediğini bilmesi ürünlere olan güvenin artmasında yardımcı olabilecek unsurlardır.

Yapılan tüketici araştırmalarında, eğitim düzeyi yüksek, et tüketim sıklığı fazla, yüksek gelir grubunda ve alışveriş yaparken süpermarket ya da hipermarket tercih eden bireylerin gıda güvenilirliği sağlanmış kırmızı et ve ürünleri için ödeme istekliliği olasılığının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Gıda endüstrisi çok sayıda karmaşık ilişkilerin birbiriyle bağlantılı olduğu bir sistemdir. Bu nedenle, pazarlama stratejileri oluşturulurken sadece gıda talebinin teknolojik ve ekonomik yönü ile değil, bunun yanı sıra gıda maddelerinin sağlıklı ve güvenilir olması konularına da odaklanılmalıdır.

4.2.3. İLK FAALİYET YILINDA HEDEFLENEN SATIŞ DÜZEYİ

Ürünler/Aylar	1. Yıl Toplamı
Karkas et (kg)	139.500

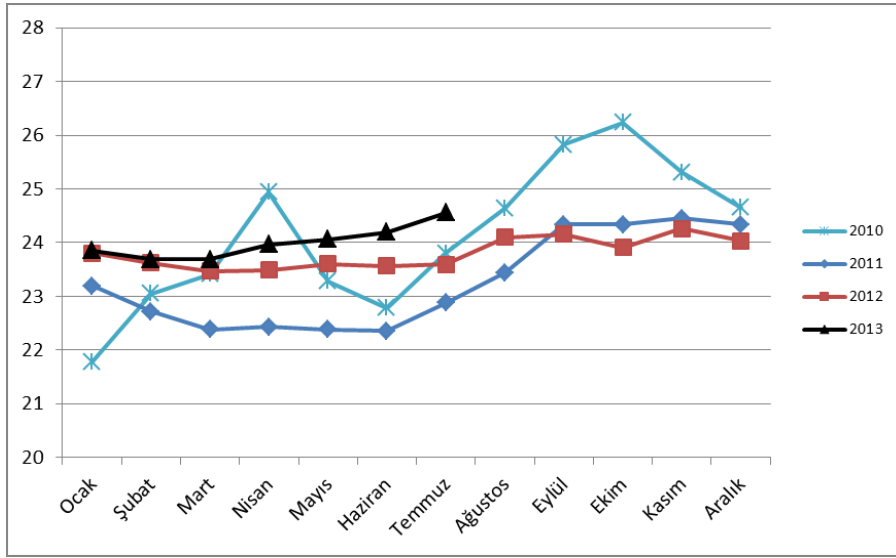
Yıllık satışların belirlenmesinde kullanılan varsayımlar: Kapasite: 250 adet, Devre sayısı: 2, Satış ağırlığı: 450kg, Randıman: 0,62, Devre süresi: 180 gün

4.2.4. İLK FAALİYET YILINDA HEDEFLENEN SATIŞ FİYATI

Ürün	Birim Satış Fiyatı (TL/kg)
Karkas et	17,5

TÜİK tarafından yayınlanan TÜFE verilerine göre perakende dana eti fiyatları 2010 yılındaki dalgalanmanın aksine 2012 yılında daha istikrarlı bir seyir izlemiştir. 2013 Yılı ilk 7 ay itibarıyla perakende dana eti fiyatı ortalama 24 TL, Temmuz ayında ise 24,56 TL/Kg olmuştur.

Grafik 2 Perakende Dana Eti Fiyatları, 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları Endeksleri- Madde Sepeti ve Ortalama Fiyatlar (TL/Kg)

Kaynak: TÜİK

4.2.5. DAĞITIM KANALLARI

Bu proje başta Şanlıurfa ili olmak üzere, Bölge besi sığırı yetiştiricileri ile gıda ve yem sanayiine sahip firmalar ve bitkisel üretim yapan çiftçileri bir araya getirip, bunların karşılıklı menfaatleri doğrultusunda sözleşme yapmalarına öncülük edecektir. Diğer bir deyişle, sözleşmeli hayvancılık modeli ile bir taraftan daha ucuz yem, daha ucuz kırmızı et ve mamulü elde edilirken, diğer taraftan işlenmiş ürünlerle daha geniş bir pazara hitap eden önemli bir sektör ortaya çıkacaktır. Sözleşmeli hayvancılık; hayvan yetiştiricileri, bitkisel üretim yapan çiftçiler, imalat sanayiinde belli bir alt yapıya sahip firmalar veya üretici birlikleri arasında yapılan antlaşmalar ile yapılacaktır. Söz konusu oluşumla, birim ürününün üretim maliyeti gelişmiş ülkeler ile aynı düzeye çekilecektir. Anılan işbirliği oluşturulduğu takdirde Şanlıurfa ve tüm Bölge’de sığır besiciliği daha cazip hale gelecek böylece et ve et ürünleri, ithalat ürünleri içinde değil, ihracat ürünleri arasında yer alacaktır.

4.2.6. PAZARLAMA/SATIŞ YÖNTEMLERİ

Aylar	Aktivite 1	Tutar	Aktivite 2	Tutar	Toplam
1	Web sayfası tasarımı	1.500	Sıcak satış etkinlikleri	500	2.000

2	Sektörel yayın reklamı	1.500	Sektörel yayın reklamı	1.500	3.000
3	Kurban Bayramı stand kurulumu	10.000	Promosyon ürünleri dağıtımı	500	10.500
4	Sıcak satış etkinlikleri	500	Promosyon ürünleri dağıtımı	500	1.000
5	Sıcak satış etkinlikleri	500	Promosyon ürünleri dağıtımı	500	1.000
6	Sıcak satış etkinlikleri	500	Promosyon ürünleri dağıtımı	500	1.000
7	Sıcak satış etkinlikleri	500	Promosyon ürünleri dağıtımı	500	1.000
8	Sıcak satış etkinlikleri	500	Promosyon ürünleri dağıtımı	500	1.000
9	Sıcak satış etkinlikleri	500	Promosyon ürünleri dağıtımı	500	1.000
10	Sıcak satış etkinlikleri	500	Promosyon ürünleri dağıtımı	500	1.000
11	Sıcak satış etkinlikleri	500	Promosyon ürünleri dağıtımı	500	1.000
12	Sıcak satış etkinlikleri	500	Promosyon ürünleri dağıtımı	500	1.000
Toplam					24.500

4.2.7. KURULUŞ YERİ SEÇİMİ VE ÇEVRESEL ETKİLER

Proje için öngörülen kuruluş yeri Şanlıurfa il merkezi ve ilçeleridir. İl, 37° 49' 12" - 40° 10' 00" doğu meridyeni ile 36° 41' 28" - 37° 57' 50" kuzey paralelleri arasında yer alır. Şanlıurfa ili, coğrafi bölge ayırımında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü'nde yer almaktadır. Kapladığı alan itibarıyla, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en geniş ve Güneydoğu Anadolu Projesi'nin (GAP) merkezi konumunda olan çalışma alanımız, batısında Gaziantep, kuzeybatısında Adıyaman, kuzey ve kuzeydoğusunda Diyarbakır, doğusunda Mardin illeri ve güneyinde ise, 223 km uzunluğunda Türkiye-Suriye devlet sınırı ile çevrilidir.

Şanlıurfa ilinin idari sınırları fiziki coğrafya açısından incelendiğinde, genel olarak batı ve kuzeybatısı (Fırat nehri), kuzey ve kuzeydoğusu (Karacadağ'ın su bölümü çizgisi) ve doğu (Büyükdere suyu) sınırları doğal, güneydeki Türkiye-Suriye devlet sınırı ise, siyasi niteliktedir. Şanlıurfa ili ve çevresi, bulunduğu enlem, bölgeye hakim olan subtropikal hava kütleleri ve rölyefin etkisiyle ülkemizde en kurak şartların yaşandığı alandır. Şanlıurfa ili ve yakın çevresinde görülen bu şiddetli kuraklık, her yerde aynı olmayıp, kuzeyden güneye doğru gidildikçe yükseltinin azalmasına ve güneyden sokulan subtropikal hava kütlelerinin etkisine bağlı olarak artar. Genel olarak kışları az soğuk, yaz ayları ise çok sıcak geçen çalışma alanımızda, iklim özellikleri tarımsal üretim üzerinde çok büyük bir rol oynamaktadır. Şanlıurfa ilinde ve dolayısıyla Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde birinci derecede tarımsal üretim üzerinde bu kadar olumsuz etki yapan kuraklık durumunu gidermek ve tarım sektörünün temel yapısal sorunlarını ortadan kaldırmak veya en aza indirebilmek için GAP devreye girmiştir.

ÖZET GÖSTERGELER	
Yüzölçümü	19.336 km ²
Nüfusu (2012)	1.762.075 kişi
İş Gücüne Katılma Oranı (2010)	% 35,5
Yıllık Nüfus Artış Hızı (2010-2011)	% 31,79
Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²) ve Dağılımı (2011)	89 kişi/ km ² % 55,5 Şehir, % 44,5 Köy
Toplam Yerleşim Yeri Sayısı	10 İlçe, 26 Belediye, 1.161 Köy
Ortalama Yükseklik (Rakım)	518 m
Ortalama, En Yüksek ve En Düşük Sıcaklık	18,3 0C, 46,8 0C, -9,3 0C
Yıllık Ortalama Yağış	457,5 kg/m ²
Deprem Konumu	2., 3. ve 4. Derece
Arazi Kullanım Durumu	% 65,4 Tarım, % 12,6 Çayır-Mera, % 21 Yayla, % 1 Orman
Teşvik Bölgesi	Yatırım teşvikleri kapsamında 6'ncı bölgede yer almaktadır.
Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sırası (2011)	73.
İmalat Sanayi Gelişmişlik Sıralaması (2003)	58.
Kişi Başına GSYİH (2001)	1.008 \$
Banka Kredilerinin Türkiye İçindeki Yeri (2011)	% 0,52
İhracat (FOB) (2011)	174,1 Milyon USD
İthalat (CIF) (2011)	289 Milyon USD
Turist Sayısı (2010)	428.983 Kişi
Komşuları	Doğuda Mardin, Batıda Gaziantep, Kuzeybatıda Adıyaman, Kuzeydoğuda Diyarbakır, Güneyde Suriye
Başlıca Sanayi Sektörleri	Tekstil, Gıda, Kimya, İnşaat Malzemeleri, Elektrik Araç ve Gereçleri, Metal Eşya ve Makine
Ana Tarım Ürünleri	Pamuk, Buğday, Arpa, Mercimek, Mısır, Antep Fıstığı, Biber
Hava Alanı	GAP Kargo Havaalanı

4.2.7.2. Nüfus ve Demografik göstergeler

Şanlıurfa nüfus olarak oldukça genç sayılabilecek bir yapıya sahiptir. 2012 yılı verilerine göre 1.762.075 kişi olan nüfusun yaklaşık %53'ü 20 yaşın altındadır. 60 yaşın üstündeki nüfus ise %5 seviyesinde olup nüfusun dinamik bir yapıya sahip olduğu ve bu yapının uzun bir süre devam edeceği görülmektedir. TÜİK verilerine göre, 2012'de çocuk nüfus (0-14 yaş grubu) oranının en yüksek olduğu il %42 ile Şırnak'tır ve Şırnak'ı %41,5 ile Şanlıurfa takip etmektedir. 2023'te %38,6 ile Şanlıurfa çocuk nüfusun en yüksek olduğu il olacaktır.

Tablo 7. İl, Yaş Grubu Ve Cinsiyete Göre Nüfus – 2012

Yaş Grubu	Toplam	Erkek	Kadın
'0-4'	264.989	135.688	129.301
'5-9'	239.275	122.779	116.496
'10-14'	226.918	116.282	110.636
'15-19'	194.220	99.211	95.009
'20-24'	155.921	74.135	81.786
'25-29'	141.443	70.187	71.256
'30-34'	125.546	62.288	63.258
'35-39'	95.591	47.621	47.970
'40-44'	73.068	37.170	35.898
'45-49'	67.655	34.449	33.206
'50-54'	49.234	23.507	25.727
'55-59'	37.503	18.785	18.718
'60-64'	29.821	13.984	15.837
'65-69'	21.423	9.747	11.676
'70-74'	16.633	7.350	9.283
'75-79'	11.117	4.547	6.570
'80-84'	7.219	2.642	4.577
'85-89'	3.020	828	2.192
'90+'	1.479	321	1.158
Toplam	1.762.075	881.521	880.554

Kaynak: TÜİK

Nüfus büyüklüğü açısından Şanlıurfa Türkiye'nin ilk 10 ili arasına girmektedir. Nüfus artış hızının %3 seviyesini aştığı düşünülürse sıralamada gelecek yıllarda daha üst basamaklara çıkılmasının söz konusu olacağı söylenebilir. 2007 yılında %60 seviyesinde olan şehirleşme oranı 2012 yılında %55,4 olarak gerçekleşmiştir.

Temel iş gücü göstergelerine bakıldığında 2010 yılında iş gücüne katılma oranı %35,5 olarak gerçekleşirken istihdam oranı %31,1 ve işsizlik oranı %12,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. İstihdam ve iş gücüne katılım oranlarına bakıldığında Şanlıurfa'nın son 3. il olduğu göze çarpmaktadır. İstihdamın düşük olduğu Şanlıurfa işsizlik sıralamasında ise 24. sıradadır.

4.7.2.3. Ekonomik ve Sosyal Bünye

Tarımsal altyapı

Şanlıurfa ilimiz arazi dağılımı bakımından; Türkiye'deki toplam tarım alanının % 4,9'una sahip olup, Konya ve Ankara'dan sonra üçüncü sıradadır.

Tablo 8. Şanlıurfa Arazi Varlığı ve Dağılımı

Arazi Çeşidi	Arazi Büyüklüğü(Dekar)
Tarım Alanı	12.205.434
Çayır Mera Alanı	2.343.570
Ormanlık Alan	155.000
Diğer Araziler	3.879.996
Toplam Yüzölçümü	18.584.000

Kaynak: www.sanlıurfa-tarim.gov.tr

2013 yılı itibariyle ilimizde sulanan alan yaklaşık 4,5 milyon dekardır. GAP projesi tamamlandığında Şanlıurfa ilinde sulanacak alan miktarı 8,3 Milyon dekar (8.349.000) olarak planlanmıştır.

Tablo 9. Sulama Durumu

Sulama Şekli	Sulanan Alan (Dekar)
Devlet Sulaması	2.048.894
Halk Sulaması	2.455.390
Toplam	4.504.524

Kaynak: www.sanlıurfa-tarim.gov.tr

Şanlıurfa ilinde Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kayıtlı çiftçi sayısı 58.852 kişi olup, bu haliyle Türkiye’deki toplam çiftçi sayısının (2.779.000 kişi) %2,6’sını oluşturmaktadır.

Tablo 10. Çiftçi Sayısı

İlçe Adı	Çiftçi Sayısı	İlçe Adı	Çiftçi Sayısı
Akçakale	5.241	Hilvan	3.590
Bozova	3.419	Suruç	5.823
Birecik	4.575	Siverek	7.728
Ceylanpınar	2.497	Viranşehir	5.434
Halfeti	2.349	Merkez	12.837
Harran	4.534	TOPLAM	58.852

Kaynak: Çiftçi Kayıt Sistemi 2010

2012 yılı için tahmini üretim alanları tabloda verilmektedir.

Tablo 11. Belli Başlı Tarımsal Ürünler

Ürün Adı	Kuru Üretim Alanı (Dekar)	Sulu Üretim Alanı (Dekar)	Toplam Üretim Alanı (Dekar)
Arpa	1.822.555	123.509	1.904.064
Buğday	1.426.924	2.260.821	3.687.745
Mercimek	664.605	136.635	801.240
Pamuk	-	2.206.820	2.206.820
Mısır	-	1.016.104	1.016.104

Kaynak: www.sanlıurfa-tarim.gov.tr

İlimizde yaratılan tarımsal üretim değeri yaklaşık 5,1 milyar TL'dir.

Tablo 12. Tarımsal Üretim Değeri (TL)

Üretim	2002 Yılı	2010 Yılı	2011 Yılı
Tarla Bitkileri Üretimi	1.243.930.410	3.078.362.587	3.542.414.409
Sebze Üretimi	178.539.120	294.314.286	315.241.329
Meyve Üretimi	106.185.428	478.174.601	497.326.012
Hayvansal Üretim	433.185.058	658.209.777	794.325.215
Su Ürünleri Üretimi	-	18.200	20.300
TOPLAM	1.962.088.348	4.509.079.452	5.149.327.265

Kaynak; TÜİK, TARSİM, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

Şanlıurfa ili hayvan varlığı TÜRK-VET kayıtlarına göre 2012 yılı itibariyle aşağıda verilmiştir. Küçükbaş hayvan sayısı 1.593.915 baş, büyükbaş hayvan sayısı 250.412 baş, tek tırnaklı hayvan sayısı 5.330 adet, kanatlı hayvan sayısı 537.890 adet, aktif arılı kovan 64.145 adet

Tablo 13. Toplam Hayvansal Üretim

Ürün Cinsi	Miktarı	Birimi
Süt	55.570	Ton
Et	47.200	Ton
Yapağı	8.064	Ton
Kıl	309	Ton
Deri	110.259	Adet
Bal	302	Ton

Kaynak: www.sanlıurfa-tarim.gov.tr

İlimizde 11 adet birlik 8.385 üyesi ile faaliyetlerine devam etmektedir.

Tablo 14. Şanlıurfa İlimizdeki Üretici/ Yetiştirici Birlikleri

Birliğin Adı	Üye Sayısı
Süt Üreticileri Birliği	30
Nar Üreticileri Birliği	32
Koyun-Keçi Yetiştiricileri Birliği	5.855
Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği	1.650
Doğal Çiçek Soğanı Üreticileri Birliği	52
Ceylanpınar Biber Üreticileri Birliği	18
Birecik Antep Fıstığı Üreticileri Birliği	194
Arı Yetiştiricileri Birliği	357
Hay-Koop Birliği	75
Siverek Bal Üreticileri Birliği	48
Kırmızı Et Üreticileri Birliği	74

Kaynak: www.sanlıurfa-tarim.gov.tr

Şanlıurfa'daki tarım alanları, Türkiye'deki toplam ekilebilir alanların önemli bir kısmını oluşturmakta olup, toplam yerel işgücünün %73'ü bu sektörde istihdam edilmektedir. Şanlıurfa, Türkiye'nin toplam ticari mahsulleri üretiminin önemli bir kısmını da gerçekleştirmektedir (buğdayın %25'i, mercimeğin %35'i ve fıstığın %35'i). Yanı sıra, Şanlıurfa, giderek Türkiye'nin önde gelen organik tarım üretim merkezlerinden birisi haline gelmekte olup, özellikle pamuk olmak üzere ülkedeki tüm organik ürünlerin (özellikle pamuk) %22'si Şanlıurfa'da üretilmektedir.

İmalat Sanayi

Tarım sektörü, Şanlıurfa ekonomisinin temel sektörü olmasına rağmen, Şanlıurfa'daki gıda sanayi gelişmemiştir ve tarımsal ürünlerin çok az bir bölümü yerelde işlenmektedir. Tarıma dayalı gıda değer zincirinin sanayi kısmı yerel ölçekte düşük üretkenlik gibi bir dizi sorunla karşı karşıyadır ve sektördeki verimsizliğin temelinde tarım sektöründeki yetersiz üretkenlik ve ürün çeşitliliği yer almaktadır.

Şanlıurfa ili kapsamında, 2008 yılında yapılan bir sayımda¹³ imalat sanayinde faaliyet gösteren işletme sayısı 436 olarak tespit edilmiştir. Sayı itibariyle bu durumda öne çıkan sektörlerin; Tekstil, örme, konfeksiyon ve deri sanayi (%43,34) ve gıda, içki sanayi (% 32,1) olduğu gözlenmektedir. Gıda sanayi çerçevesinde; yağ, mısır kurutma ve bulgur-mercimek işletmelerinin ön planda olduğu tespit edilmiştir. Şanlıurfa ilinde bulgur-mercimek üreten 28 işletme ve ham yağ üreten 25 işletme bulunmaktadır. Mısır kurutma işletmelerinin sayısı ise 16'dır. Şanlıurfa ilinin süt ve süt ürünleri kapsamında da 8 işletmeyi sınırları içerisinde barındırdığı görülmektedir

Şanlıurfa ilinde 189 işletme "Tekstil, örme, konfeksiyon ve deri sanayi" kapsamında faaliyet göstermektedir. Şanlıurfa'da tekstil sektörünün ön plana çıkmasının en önemli nedeni Türkiye'de yetiştirilen pamuğun % 43'ünün bu ilde üretilmesidir. Bu bağlamda, pamuk çırçırı hammaddesini üreten işletmeler büyük bir yoğunluğu oluşturmaktadır (138 işletme). Ancak hazır giyim (3 işletme) ve ev tekstili (1 işletme) gibi bitmiş ürün üretiminde ise işletme sayıları bir hayli düşüktür. Şanlıurfa ilinde sadece 8 işletme kimya/kimyasal ürünler kapsamında faaliyet göstermektedir. Bu işletmeler, boya, kimyasal ilaç, tiner, kozmetik ve reçine gibi ürünler kapsamında faaliyetlerini sürdürmektedirler. Şanlıurfa ilinde 32 işletme petrol, kömür ve plastik sanayi kapsamında faaliyet göstermektedir. Plastik sanayinin ise alt sanayi kolu olarak önemli olduğu gözlenmektedir. Biodizel işletmelerinin sayısının da 15 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 10 işletme metal ve metal eşya sanayi ve 27 işletme taş, toprak ve taşa dayalı sanayi alanlarında faaliyet göstermektedir.

¹³ Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası, 2008

Tablo 15. Şanlıurfa Sanayisinin Sektörel Dağılımı

Sektör	Sanayi	Üretim	İşletme Sayısı
Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	Buğday Unu	Un	7
		Kepek	
	Bulgur Mercimek	Bulgur	28
		Kepek	
		Mercimek	
	Ham Yağ	Ham pamuk yağı	25
		Küspe	
	Rafine Yağ	Rafine yağ	10
	Süt ve Süt Ürünleri	Süt	8
		Peynir	
		Yoğurt	
		Ayran	
		Tereyağı	
		Sadeyağ	
	Hayvan Yemi	Karma yem	6
	Hazır Yemek	Hazır yemek	11
	Urfa Biberi	İşlenmiş isot	5
	Unlu Mamuller	Dondurma külahı	1
		Ekmek	8
		Pasta ve tatlı	1
	Gazlı Meşrubat	Sade/meyveli gazoz	4
	Mısır Kurutma	Mısır kurutma	16
	Muhtelif Gıda	Helva	3
		Tahin	
		Reçel	
		Simitlik susam	
		Lokum	
		Pekmez	
		Kavrulmuş kuruyemiş	1
		Sığır kesimi	2
		İşlenmiş fındık	4
	Antep Fıstığı		
Toplam İşletme Sayısı	140		
Tekstil Örmek Konfeksiyon ve Deri Sanayi	Pamuk Çırçır	Lif pamuk	138
		Çiğit	
	Linter Pamuğu	Linter pamuğu	10
	Pamuk İpliği	Pamuk ipliği	28
		Linterlenmiş çiğit	
	Hazır Giyim	Hazır giyim	3
	Ev Tekstili	Ev tekstili	1
	Dokuma Sanayi	Dokuma	7
	Boyama	İplik boyama	1
		Elyaf boyama	1

Toplam İşletme Sayısı	189		
Kimya/Kimyasal Ürünler Sanayi	Boya	Boya	2
	Kimyasal İlaç	Kimyasal ilaç	1
		Sıvı yaprak gübre imalatı	1
		Sıvı emülsiyon pest	1
	Tiner	Tiner	1
	Kozmetik	Kolonya	1
	Reçine	Alkit reçine	1
		Poliüretan sertleştirici	
		Solüsyon	
Toplam İşletme Sayısı	8		
Petrol Kömür ve Plastik Sanayi	Plastik Sanayi	Poşet	2
		Cam takviyeli boru	1
		Plastik eşya	2
		Temiz su borusu	1
		Sulama borusu	1
		Boru bağlantı parçası	2
		Koli bandı	1
		Sulama ve yağmurlama borusu	1
		Polietilen granül	1
		Plastik hortum	2
		Örgülü şeffaf hortum	
	Biodizel	Biodizel	15
Toplam İşletme Sayısı	LPG Dolum	LPG dolum	2
	Madeni Yağlar	Muhtelif maddeler yağlar	2
	32		
Metal ve Metal Eşya Sanayi	Tel ve Çivi	Tel ve çivi	2
	Dalgıç Pompa	Dalgıç pompa	3
	Tarım Makinaları	Zirai aletler	4
	Boru Profil Susturucu	Egzos borusu	2
		5"kolon borusu	1
		Spiral kaynaklı boru	2
		Kılıf boru	
	Güneş Enerjisi Sistemleri	Güneş enerjisi	9
	Muhtelif Metal	Baskül	1
		Motor yenileme	1
		Trans. soğutma paneli	1
		Çelik raf	1
		Çelik konstrüksiyon	1
		Kablo pensesi	1
	Döküm	Muhtelif döküm	1
Toplam İşletme Sayısı	10		
Elektrikli Makinalar Cihazlar Alet ve Malzemeler Sanayi	Transformatör	Transformatör	7
	Elektrikli ev aletleri	Ev aletleri	1
	Buzdolabı	Buzdolabı	1
	Akümülatör	Akümülatör	1
Toplam İşletme Sayısı	10		
Taş Toprak ve	Çimento Karo	Çimento	1

Taşa Dayalı Sanayi	Hazır Beton	Mermer	3
		Hazır beton	5
		Çit direği	1
		Parke taşı	5
		Yer karosu	3
		Blok tuğla	1
		Cam mozaik	1
	Taş Ocakları	Mıcır	7
		Taş tozu	
Toplam İşletme Sayısı	27		

Kaynak: Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası, 2008

5. HAMMADDE VE DİĞER GİRDİ PLANLAMASI

5.1. HAMMADDE VE DİĞER GİRDİ TEMİN KOŞULLARI

Besi sığırcılığında gerekli olan girdilerin en önemlilerinden biri, besiye uygun hayvandır. Bölgede genetik kapasitesi uygun, yeter sayıda besi materyali olabilecek kültür ırkı ve melezi erkek dana bulabilmek mümkündür. Bu yüzden hayvan materyali genellikle Bölge'den temin edilecektir. Besi materyali, imkanlar dahilinde Türkiye'nin muhtelif yerlerinde üretim yapan Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği ve üyelerinden ve ayrıca Devlet Tarım İşletmelerinden de temin edilecektir.

İşletmelerde bakıcılar, mümkün olduğu ölçüde işletme sahibi ve aile bireyleri olacaktır. Eğer bakıcı gerekirse bölgeden temin edilecektir.

Ahır kurulacak araziler; ulaşımı kolay, alt yapı (su ve elektrik) bakımından yeterli, tarıma elverişsiz ve yerleşim birimlerinin dışında seçilecektir.

Projede teknik personel ve ilaç giderleri için Bölge'deki mevcut Tarım İl Müdürlüğü personelinin ve özel müteşebbislerden yararlanılacaktır.

Hammadde açısından ihtiyaç duyulan girdi de yem ihtiyacıdır. Besi sığırlarının beslenmesi kullanılan yemler 2 gruptur.

1. Kaba yemler: Çeşitli yem bitkilerine ait kuru ve yeşil otlar ile silajları kapsar (yonca, fiğ, arpa ve yulaf hasılı ile mısır silajı vs).

2. Karma yemler: Birim hacimde yüksek düzeyde besin madde içeren yemler ve katkı maddelerinin belirli ölçülerde homojen bir şekilde karılması ile imal edilir.

Kaba Yemler: Besin madde düzeyi iyi, ham selüloz oranı %20'nin üzerinde olan yemlerden besi hayvanlarının besin maddesi ihtiyaçlarının bir kısmı karşılanırken, rumen regülasyonu için de özellikle yapısal madde ihtiyacı karşılanacaktır. Kaba yemler, çayır ve meralardan elde edilenlerin dışında yonca, fiğ, mısır silajı ve tahıl hasılı gibi kültür yem bitkilerinden oluşmaktadır. Kaba yem seçiminde yemin rengine, yaprak düzeyinin iyi olmasına özen gösterilirken, her tür kötü koku ve yabancı maddenin de olmamasına dikkat edilmelidir. Başta silajlar olmak üzere, yemlerin mikroorganizmalar tarafından kontamine olmaması gerekir. Yine silajlarda yanlış fermentasyon oluşmamalıdır.

Besi işletmecileri, ihtiyaç duydukları kaba yemleri bitkisel üretim yapan bölge işletmelerinden satın alacaklardır.

Karma Yemler: Besi hayvanlarının yapısal madde ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla karışıma katılan kaba yemlerle besin maddesi ihtiyaçlarının bir kısmı da

karşılanabilmektedir. NRC standartları baz alınarak belirlenmiş besin maddesi ihtiyaçlarının kaba yemlerle karşılanmayan kısmı ise yoğun yemler ve katkı maddeleri kullanılarak hazırlanmış karma yemlerden (besi yemi) karşılanacaktır. Projede kullanılan karma yemler, çevredeki karma yem fabrikalarından satın alınacaktır.

Projede toplam yem ihtiyacı hayvanların besi döneminde tahmini yemden yararlanma oranları baz alınarak hesaplanmıştır (günlük 1,39 kg canlı ağırlık artışı için ortalama 15,5 kg yem kuru maddesi). Karma yem miktarı hayvanların besin maddesi ihtiyaçlarını karşılamaları üzerinden, kaba yem ise yapısal madde (ham selüloz) ihtiyaçlarını karşılamaları üzerinden hesaplanmıştır. Canlı ağırlık kazancı bir besi dönemi için ortalama 250 kg olarak tahmin edilmiştir.

Kapasite	: 250 baş
Devre sayısı	: 2
Devre süresi	: 180 gün
Alım Ağırlığı	: 200 kg
Günlük Ağırlık Artışı	: 1,39 kg
Satış ağırlığı	: 450 kg
Randıman	: %62

Tablo 16. Projede Dikkate Alınan Yem Rasyonu

Yem	Günlük	Gün Sayısı	Toplam Miktar	Birim Fiyat	Toplam Tutar
Mısır Silajı	7	180	1.260	0,11	138,6
Saman	1,5	180	270	0,15	40,5
Yonca	2	180	360	0,35	126,0
Besi Yemi	5	180	900	0,60	540,0
Toplam	15,5		2.790		845,1

5.2. HAMMADDE VE DİĞER GİRDİ MİKTARLARI

No	Ürün/Hizmet	Birim Fiyat	Miktar	Birim Tutar	Yıllık Maliyeti
1	Canlı hayvan alışı	1.900,00	500	950.000,00	950.000,00
2	Yem	845,00	500	422.500,00	422.500,00
3	Yardımcı malzemeler (aşı, vitamin vb)	50,00	500	25.000,00	25.000,00
Toplam				1.397.500,00	1.397.500,00

6. İNSAN KAYNAKLARI PLANLAMASI

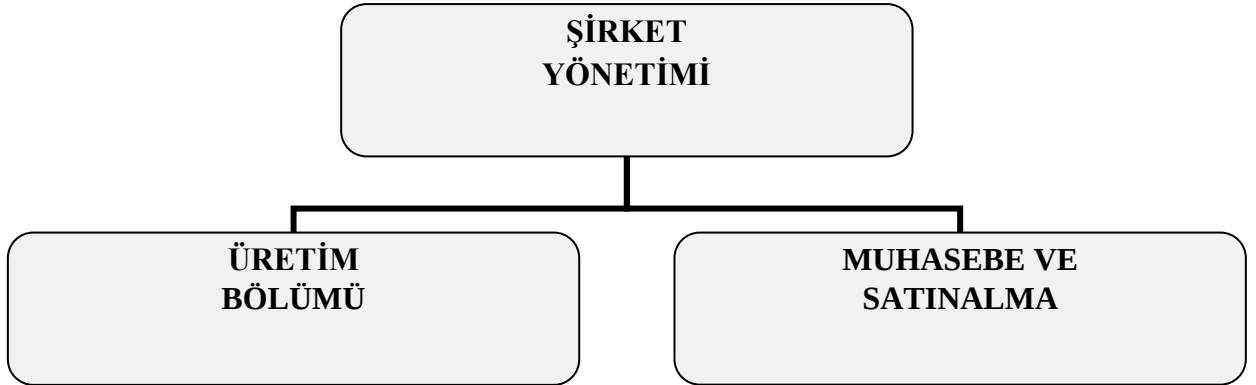
6.1. PERSONEL YÖNETİMİ

Pozisyon	Aylık Brüt Ücretler	Personel Sayısı	Yıllık Brüt Ücretler
Genel Müdür	3.000	1	36.000
Muhasebe ve Satınalma	1.700	1	20.400
Bakıcı	1.700	5	102.000
Toplam		7	158.400

Yönetim ve üretimde üst kademedeki çalışacak personelin maaşı Şanlıurfa ilindeki piyasa koşulları ve yapılacak işin niteliği dikkate alınarak belirlenmiştir.

Brüt ücretlere işveren payı dâhildir.

6.2. ORGANİZASYON ŞEMASI

7. ÜRETİM PLANLAMASI

7.1. YATIRIM UYGULAMA PLANI VE SÜRESİ

Aktiviteler/Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Finansal kaynakların temini												
Arazi belirlenmesi												
İşletmenin yasal kuruluşu												
Gerekli izinlerin alınması												
İnşaat işleri												
Makine ve donanım alımı ve montajı												
Hammadde temini												
Canlı hayvan alımı												
İdari örgütlenmenin yapılması												
İşgücünün sağlanması												
Pazarlama planının yapılması												

Yatırımın başlangıç tarihi 01.07.2014 olarak kabul edilmiştir.

7.2. KAPASİTE KULLANIM ORANI

[illegible]

İşletmenin 1. yılı yatırım dönemi olarak kabul edildiğinden üretim 2. yıldan itibaren başlamaktadır.

7.3. ÜRETİM MİKTARI

7.3.1. TAM KAPASİTEDEKİ ÜRETİM DÜZEYİ

Ürün/yıllık	Toplam
Karkas et	139.500

Tam kapasitedeki üretim düzeyi; satın alınan makine ve donanımların kapasiteleri, işyeri büyüklüğü ve personel sayısı göz önüne alınarak %100 kapasite kullanım oranındaki düzeye göre hesaplanmıştır.

7.3.2. İLK FAALİYET YILINDAKİ ÜRETİM VE SATIŞ DÜZEYİ

Ürün/Aylar	Toplam
Karkas et	139.500

İlk faaliyet yılındaki üretim ve satış düzeyi ilk yıl için %100 kapasite kullanım oranına göre belirlenmiştir.

7.3.3. İLK 15 YILDAKİ ÜRETİM VE SATIŞ DÜZEYİ

[illegible]

7.4. BİRİM MALİYETLER VE KARLILIK ORANLARI

Üretim Türleri	Hammadde Maliyeti	Genel Giderler Maliyeti	Personel Maliyeti	Toplam Birim Maliyet	Yıllık Toplam Maliyet	Birim Satış Fiyatı	Birim Ürün Başına Düşen Karlılık Oranı	Birim Ürün Başına Düşen Karlılık Tutarı
Karkas et	2.795,00	0,62	1,14	2.796,76	2.797	7.875,00	64,49%	5.078,24

Hammadde maliyeti 5.2 Hammadde ve Diğer Girdi Miktarları tablosundan alınmıştır.

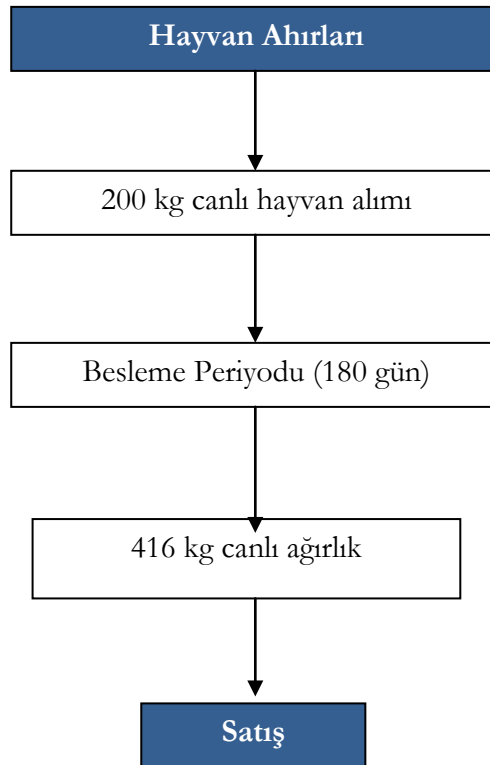
Genel giderler maliyeti; hammadde ve personel giderleri hariç olmak üzere, 8.2 İşletme Sermayesi tablosunda yer alan giderler toplamının ürünün ilk yıldaki toplam üretim miktarına bölünmesiyle elde edilmiştir.

Personel maliyeti 8.2 İşletme Sermayesi tablosunda yer alan yıllık personel giderleri toplamının ürünün ilk yıldaki toplam üretim miktarına bölünmesiyle elde edilmiştir.

Toplam birim maliyet; hammadde maliyeti, genel giderler maliyeti ve personel maliyetinin toplamı ile elde edilmiştir.

Yıllık Toplam Maliyet; ürünün toplam birim maliyeti ile ilk yıldaki toplam üretim miktarının çarpımı ile elde edilmiştir.

7.5. İŞ AKIŞ ŞEMASI

7.6. MAKİNE VE EKİPMAN BİLGİLERİ

No	Makine-Ekipman ve Tefrişatlar	Birim Fiyat	Adet	Toplam
1	Traktör	88.000	1	88.000,00
2	Hayvan Ayak Banyoluğu	300	1	300,00
3	Hayvan İlaçlama Pulverizatörü	1.150	1	1.150,00
4	Hayvan Sıkıştırma Sistemi	20.800	1	20.800,00
5	Hayvan Kantarı	1.755	1	1.755,00
6	Travay	6.500	1	6.500,00
7	Hayvan Serinletme Ekipmanı	9.100	1	9.100,00
8	Hayvan Suluğu	11.000	1	11.000,00
9	Hayvan İçme Suyu Tankı	7.000	1	7.000,00
10	Aritma Sistemi	10.000	1	10.000,00
11	Su Pompası	1.200	1	1.200,00
12	Elektrikli Yönlendirici	340	1	340,00
13	Ot/Çayır Bıçme Makinesi	60.345	1	60.345,00
14	Dağıtma Tırmığı	26.950	1	26.950,00
15	Ot Toplama / Namlu Tırmığı	26.950	1	26.950,00
16	Yem Ezme Makinesi	10.800	1	10.800,00
17	Balya Yükleme Ekipmanı	6.500	1	6.500,00
18	Balya Makinesi	48.000	1	48.000,00
19	Yem Karma Ve Dağıtma Römorku	36.106	1	36.106,00
20	Balya Taşıma Römorku	7.500	1	7.500,00
21	Yem Depolama Siloları	210.647	1	210.647,00
22	Mısır Silaj Makinesi	83.200	1	83.200,00
23	Gübre Karıştırma Makinesi	8.200	1	8.200,00
24	Gübre Pompası	5.500	1	5.500,00
25	Katı Gübre Dağıtma Römorku	35.000	1	35.000,00
26	Otomatik Gübre Sıyırıcı	17.500	1	17.500,00
27	Jeneratör	26.900	1	26.900,00
				767.243,00

Yatırım kapsamında temin edilecek makineler birinci el makine olup mümkün olması halinde yerli üretim tercih edilmiştir.

Makine ve donanım temininde yüklenici firmalara ödemelerin peşin yapılacağı varsayılmıştır.

8. FİNANSAL ANALİZLER

8.1. SABİT YATIRIM TUTARI

Yatırım Kalemleri	Tutar	Giderle İlgili Açıklama
Etüt Proje Giderleri	33.121,75	Bina inşaatının projelendirme (Keşif, metraj, plan, harita ve çizim) ve zemin etüt maliyetidir.
Arazi Alım Giderleri	0,00	Arazi-arsa alımı yapılmayacaktır
Bina Yapımı	662.435,00	Tesis yapım maliyetidir.
Makine-Ekipman ve Tefrişatlar	767.243,00	Makine, ekipman, tefrişat ve donanımların KDV hariç tutarlarıdır.
Demirbaş Giderleri	7.672,43	Makine ve ekipman giderlerinin % 1'idir.
Montaj Giderleri	7.672,43	Makinelerin montaj giderleridir.
Kuruluş İşlemleri ve Harç Masrafları	3.000,00	Limited Şirket için öngörülmüştür.
Genel Giderler	14.811,45	Diğer kalemlerin toplamının % 1'idir.
Beklenmeyen Giderler	74.797,80	Diğer kalemlerin toplamının % 5'idir.
Sabit Yatırım Toplamı	1.570.753,86	

Etüt proje gideri tutarı hesaplanırken bina inşaat giderleri tutarının %5'i düzeyinde olacağı varsayılmıştır.

Yatırımcının işyerini inşa edebileceği bir araziye sahip olduğu varsayılmış ve maliyet belirtilmemiştir.

Makine-ekipman ve tefrişat giderleri 7.7. Makine-Ekipman ve Tefrişat Bilgileri tablosundan alınmıştır.

Demirbaş Giderlerinin makine-ekipman ve tefrişat giderlerinin %3'ü düzeyinde bir maliyeti olacağı varsayılmıştır.

Montaj giderlerinin makine-ekipman ve tefrişat giderlerinin %1'i düzeyinde bir maliyeti olacağı varsayılmıştır.

Kuruluş İşlemleri ve Harç Masrafları limited şirketler için 3.000 TL olarak öngörülmüştür.

Maddi Duran Varlıklar Amortismanı			
Yatırım Harcamaları	Ekonomik Ömür (Yıl)	Amortisman Oranı	Tutar
Taşıt Alım Giderleri	5	20%	0
Bina Yapımı	50	2%	13.249
Makine-Ekipman ve Tefrişatlar	5	20%	153.449
Faiz Amortismanları	5	20%	44.636
Demirbaşlar	5	20%	1.534
Toplam			212.867
Maddi Olmayan Duran Varlıklar Amortismanı			
Yatırım Harcamaları	Ekonomik Ömür (Yıl)	Amortisman Oranı	Tutar
Kuruluş ve Örgütlenme Gideri	5	20%	26.681

Bina yapımı amortisman tutarı; 8.1 Sabit Yatırım Tutarı tablosundaki bina yapım giderinin %2 olarak varsayılan amortisman oranı ile çarpımı sayesinde elde edilmiştir.

Makine-ekipman ve tefrişat amortisman tutarı; 8.1 Sabit Yatırım Tutarı tablosundaki makine-ekipman ve tefrişat giderinin %20 olarak varsayılan amortisman oranı ile çarpımı sayesinde elde edilmiştir.

Faiz amortisman tutarı; yatırım için alınacak banka kredisinin faiz giderinin %20 olarak varsayılan amortisman oranı ile çarpımı sayesinde elde edilmiştir.

Demirbaş amortisman tutarı; 8.1 Sabit Yatırım Tutarı tablosundaki demirbaş giderinin %20 olarak varsayılan amortisman oranı ile çarpımı sayesinde elde edilmiştir.

İNŞAAT İŞLERİ

Kalemler	Alan	Birim
Dinlenme Alanı	750	m ²
Gezinme Alanı	150	m
Padok	145,6	m
Sundurma	250	m ²
Yem Yolu	240	m ²
Yemlik	60	m ²
İdari Bina	64	m ²
Bakıcı Evi	70	m ²
Yem Deposu	260	m ²
Silaj	200	m ²
Çit	530	m
Yol-Çevre Düz	1162	m ²
Karantina (Padok)	40	m
Sondaj	80	m
Su Deposu	54	m ²
Yükleme Rampası	1	Adet

8.2. İŞLETME SERMAYESİ

İşletme Gider Kalemleri	İşletme Sermayesi	2.Yıl	3.Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Hammadde ve Diğer Girdiler	349.375	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500	1.397.500
Personel Giderleri	39.600	158.400	158.400	158.400	158.400	158.400	158.400	158.400	158.400	158.400	158.400	158.400	158.400	158.400	158.400
Pazarlama-Satış Giderleri	6.125	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500
Elektrik	1.023	4.091	4.091	4.091	4.091	4.091	4.091	4.091	4.091	4.091	4.091	4.091	4.091	4.091	4.091
Su	4.725	18.900	18.900	18.900	18.900	18.900	18.900	18.900	18.900	18.900	18.900	18.900	18.900	18.900	18.900
Yakıt (Isınma-Aidat)	1.845	7.380	7.380	7.380	7.380	7.380	7.380	7.380	7.380	7.380	7.380	7.380	7.380	7.380	7.380
Mali Müşavir Ücreti	1.302	5.208	5.208	5.208	5.208	5.208	5.208	5.208	5.208	5.208	5.208	5.208	5.208	5.208	5.208
Hukuk Müşaviri Ücreti	7.980	31.920	31.920	31.920	31.920	31.920	31.920	31.920	31.920	31.920	31.920	31.920	31.920	31.920	31.920
Telefon	1.500	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Kırtasiye Giderleri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ambalaj-Paketleme Giderleri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sigorta Giderleri	12.500	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Nakliye Gideri	1.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Bakım-Onarım	1.250	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Genel Giderler (%1)	4.282	17.129	17.129	17.129	17.129	17.129	17.129	17.129	17.129	17.129	17.129	17.129	17.129	17.129	17.129
Beklenmeyen Giderler (%10)	43.251	173.003	173.003	173.003	173.003	173.003	173.003	173.003	173.003	173.003	173.003	173.003	173.003	173.003	173.003
Toplam Tutar	475.758	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031	1.903.031
Dönem Sonu Stok	0	116.458	116.458	116.458	116.458	116.458	116.458	116.458	116.458	116.458	116.458	116.458	116.458	116.458	116.458
TOPLAM TUTAR	475.758	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573

* İşletme sermayesi giderleri 3 aylık varsayılmıştır.

Hammadde ve diğer girdiler tutarı 5.2. Hammadde ve Diğer Girdi Miktarı tablosundan alınmıştır.

Personel giderleri 6.1. Personel Yönetimi tablosundan alınmıştır.

Pazarlama satış giderleri 4.2.6. Pazarlama/Satış Giderleri tablosundan alınmıştır.

Elektrik kWh fiyatı belirlenirken Aralık 2013 sanayi işyerleri için uygulanan tarife baz alınmış ve bilgi Dicle Elektrik Dağıtım AŞ'den temin edilmiştir. Birim fiyata KDV dâhil değildir.

Metreküp su fiyatı belirlenirken Ocak 2013 işyerleri için uygulanan tarife baz alınmış ve bilgi Şanlıurfa Belediyesi'nden temin edilmiştir. Birim fiyata KDV dâhil değildir.

Isınma amaçlı yakıt türü olarak doğalgaz kullanılacağı varsayılmıştır. Metreküp doğalgaz fiyatı belirlenirken ARALIK 2013 SANAYİ-İŞYERLERİ için uygulanan tarife baz alınmış ve bilgi AKSA Şanlıurfa Doğalgaz Ltd. Şti.'dan temin edilmiştir. Birim fiyata KDV dâhil değildir.

Mali müşavir ücreti belirlenirken "2013 Yılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik, Yeminli Mali Müşavirlik Asgari Ücret Tarifesi" baz alınmıştır.

Hukuk müşaviri ücreti belirlenirken Şanlıurfa Barosu Başkanlığı'nın 2013 Yılı Asgari Ücret Çizelgesi'nde yer alan tarife baz alınmıştır.

Genel giderler hesaplanırken diğer tüm giderlerin %1'i oranında bir genel gider olacağı varsayılmıştır.

Beklenmeyen giderler hesaplanırken diğer tüm giderlerin %10'u oranında bir beklenmeyen gider oluşabileceği varsayılmıştır.

8.3. TOPLAM YATIRIM İHTİYACI

	Tutar
Sabit Yatırım Tutarı	1.570.754
İşletme Sermayesi	475.758
Sabit Yatırım ve İşletme Sermayesi KDV	239.756
Toplam Yatırım İhtiyacı	2.286.267

Sabit yatırım tutarı 8.1.Sabit Yatırım Tutarı tablosundaki Sabit Yatırım Alt Toplamından alınmıştır.

İşletme sermayesi tutarı 8.1.Sabit Yatırım Tutarı tablosundaki ilk üç aylık işletme sermayesi toplamından alınmıştır.

Sabit Yatırım ve İşletme Sermayesi KDV tutarı KDV tablosundaki İndirilecek KDV toplamından alınmıştır.

KDV Türleri/Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Hesaplanan KDV	0	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625
İndirilecek KDV	239.756	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034
Ödenecek KDV	0	0	61.427	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591
Devreden KDV	239.756	89.164	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Hesaplanan KDV tutarı, 8.5 Nakit Akım Hesabı tablosundaki satış gelirleri toplamının %18 olarak varsayılan KDV oranı ile çarpımı sonucu elde edilmiştir.

İndirilecek KDV tutarı, arazi alım giderleri ve bina yapım maliyeti hariç olmak üzere sabit yatırım alt tutarı ile personel giderleri, ambalaj-paketleme giderleri ve sigorta giderleri hariç olmak üzere işletme sermayesi toplamının %18 olarak varsayılan KDV oranı ile çarpımı sonucu elde edilmiştir.

Ödenecek KDV tutarı, hesaplanan KDV tutarından aynı yılın indirilecek KDV tutarının ve önceki yılın devreden KDV tutarının çıkarılması ile elde edilmiştir.

Bir dönemde indirilemeyen ve gelecek döneme devredilen katma değer vergisinin takip edildiği Devreden KDV hesabı, indirilecek KDV tutarının hesaplanan KDV tutarından büyük olması sebebiyle yalnızca ilk ay için devreden KDV hesabına borç olarak yazılmıştır.

8.4. FİNANSAL KAYNAK PLANLAMASI

TOPLAM YATIRIM İHTİYACI	1. Yıl	Açıklama
Sabit Yatırım Tutarı	1.570.754	İşletmenin ilk yatırım dönemindeki sabit tutardır.
İşletme Sermayesi	475.758	İşletmenin bir aylık ortalama işletme giderleridir.
Ödenecek KDV	239.756	Sabit yatırım tutarı ve işletme sermayesinin KDV tutarıdır.
Toplam Yatırım Tutarı	2.286.267	
FİNANSMAN KAYNAKLARI	1. Yıl	Açıklama
Öz Kaynak	1.371.760	Yatırımcının karşılayacağı öz kaynak tutarıdır.
Krediler	914.507	Yatırımcının banka kredisi alacağı öngörülen tutardır.
Toplam Finansman Tutarı	2.286.267	

Sabit yatırım tutarı ve işletme sermayesi 8.3 Toplam Yatırım İhtiyacı tablosundan alınmıştır.

Ödenecek KDV tutarı KDV tablosundan alınmıştır.

Yatırımcının %60 oranında öz kaynak ve %40 oranında kredi kullanacağı varsayılmıştır.

8.5. NAKİT AKIM HESABI

Nakit Girişleri / Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Dönem Başı Nakit Mevcudu	0	0	935.731	1.810.036	2.595.176	3.380.316	4.165.456	5.178.134	6.190.813	7.203.494	8.216.175	9.228.857	10.241.540	11.254.224	12.266.909
Kredi Tutarı	914.507	0	0	0	0	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Öz Kaynak	1.371.760	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Satış Gelirleri Toplamı	0	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250	2.531.250
Hayvancılık Destekleri	0	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
Bitkisel Üretim Gelirleri	0	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000
Hesaplanan KDV	0	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625	455.625
Nakit Girişleri Toplamı	2.286.267	3.254.875	4.190.606	5.064.911	5.850.051	6.635.191	7.420.332	8.433.011	9.445.691	10.458.373	11.471.055	12.483.738	13.496.422	14.509.107	15.521.793
Nakit Çıkışları / Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Sabit Yatırım Tutarı	1.570.754	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Sermayesi	475.758	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Giderleri Toplamı	0	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573	1.786.573
İndirilecek KDV	239.756	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034	305.034
Ödenecek KDV	0	0	61.427	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591	150.591
Kredi Faiz Ödemeleri	0	70.874	58.733	45.651	31.554	16.366	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kredi Anapara Ödemeleri	0	156.663	168.804	181.886	195.983	211.171	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nakit Çıkışları Toplamı	2.286.267	2.319.144	2.380.570	2.469.735	2.469.735	2.469.735	2.242.198	2.242.198	2.242.198	2.242.198	2.242.198	2.242.198	2.242.198	2.242.198	2.242.198

Kredi ve öz kaynak tutarı 8.4 Finansal Kaynak Planlaması tablosundan alınmıştır.

Satış gelirleri toplamı, İlk Faaliyet Yılındaki Üretim Düzeyi ile satış fiyatlarının çarpımı sonucu elde edilmiştir.

Hesaplanan KDV tutarı, KDV tablosundan alınmıştır.

Sabit yatırım tutarı, 8.1 Sabit Yatırım Tutarı tablosundaki Sabit Yatırım Alt Toplamından alınmıştır.

İşletme sermayesi, 8.2 İşletme Sermayesi tablosundan alınmıştır.

İşletme giderleri toplamı, 8.2 İşletme Sermayesi tablosundan alınmıştır.

İndirilecek KDV tutarı, KDV tablosundan alınmıştır.

Kredi faiz ve kredi anapara ödemeleri yatırım için alınacak banka kredisinin yıllık ödemeleri dikkate alınarak belirlenmiştir.

9. EKONOMİK ANALİZLER

9.1. NET BUGÜNKÜ DEĞER ANALİZİ

Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Net Nakit Akımlar	-2.286.267	801.352	811.065	461.622	461.622	425.289	598.391	598.391	598.391	598.391	598.391	598.391	598.391	598.391	598.391
Toplam Net Nakit Akımlar	-2.286.267	-1.484.916	-673.851	-212.229	249.393	674.682	1.273.073	1.871.465	2.469.856	3.068.247	3.666.639	4.265.030	4.863.422	5.461.813	25.208.730
İndirgenmiş Net Nakit Akımlar	-2.286.267	-1.349.923	-556.901	-159.451	170.339	418.924	718.617	960.357	1.152.206	1.301.236	1.413.648	1.494.867	1.549.636	1.582.093	6.638.246
Toplam NBD (5 Yıllık)	-4.182.204														
Toplam NBD (10 Yıllık)	369.136														
Toplam NBD (15 Yıllık)	13.047.626														
İndirgeme Oranı (%10)	1,00	1,10	1,21	1,33	1,46	1,61	1,77	1,95	2,14	2,36	2,59	2,85	3,14	3,45	3,80

Net Bugünkü Değer: Gelecekte elde edilen nakit akışlarının belirli bir iskonto oranı ile bugünkü değerinin bulunmasıdır.

İndirgeme (İskonto) Oranı: Kullanılan kaynakların ağırlıklı ortalandırılmış maliyetidir.

İç Verim Oranı: Yatırım harcamaları ile yatırımdan elde edilen nakit akışları toplamı bugüne indirgendiğinde bu tutarı sıfıra eşitleyen iskonto oranıdır.

9.2. AYRINTILI TAHMİNİ GELİR TABLOSU

GELİR TABLOSU	CARİ DÖNEM		
	2014	2015	2016
A - Brüt Satışlar	193.000,00	2.799.250,00	2.799.250,00
1- Yurtiçi Satışlar	0,00	2.799.250,00	2.799.250,00
2- Yurtdışı Satışlar	0,00	0,00	0,00
3- Diğer Gelirler	193.000,00	0,00	0,00
B - Satış İndirimleri	0,00	0,00	0,00
1- Satıştan İadeler (-)	0,00	0,00	0,00
2- Satış İskontoları (-)	0,00	0,00	0,00
3-Diğer İndirimler (-)	0,00	0,00	0,00
C - Net Satışlar	193.000,00	2.799.250,00	2.799.250,00
D- Satışların Maliyeti (-)	0,00	1.447.533,07	1.447.533,07
1- Satılan Mamullerin Maliyeti (-)	0,00	1.447.533,07	1.447.533,07
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	0,00	0,00	0,00
3- Satılan Hizmet Maliyeti (-)	0,00	0,00	0,00
4- Diğer Satışların Maliyeti (-)	0,00	0,00	0,00
Brüt Satış Karı Veya Zararı	193.000,00	1.351.716,93	1.351.716,93
E - Faaliyet Giderleri	126.382,81	578.587,91	578.587,91
1 - Araştırma Ve Geliştirme Giderleri (-)	0,00	0,00	0,00
2 - Pazarlama Satış Ve Dağıtım Giderleri (-)	0,00	24.500,00	24.500,00
3 - Genel Yönetim Giderleri (-)	126.382,81	554.087,91	554.087,91
Faaliyet Karı Veya Zararı	66.617,19	773.129,02	773.129,02
F - Diğer Faal. Olağan Gelir Ve Karlar	0,00	0,00	0,00
1 - İştiraklerden Temettü Gelirleri	0,00	0,00	0,00
2 - Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri	0,00	0,00	0,00
3 - Faiz Gelirleri	0,00	0,00	0,00
4 - Komisyon Gelirleri	0,00	0,00	0,00
5 - Kambiyo Karları	0,00	0,00	0,00
6 - Konusu Olmayan Karşılıklar	0,00	0,00	0,00
7 - Reeskont Faiz Geliri	0,00	0,00	0,00
8 - Faal. İle İlgili Diğer Olağan Gelir Ve Karlar	0,00	0,00	0,00
G - Diğer Faal. Olağan Gider Ve Zararlar (-)	0,00	0,00	0,00
1 - Karşılık Giderleri	0,00	0,00	0,00
2 - Kambiyo Zararları	0,00	0,00	0,00
3 - Reeskont Faiz Gideri	0,00	0,00	0,00
4 - Diğer Olağan Gider Ve Zararlar	0,00	0,00	0,00
H - Finansman Giderleri	0,00	70.874,29	58.732,93
1 - Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	0,00	0,00	0,00
2 - Orta ve Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri	0,00	70.874,29	58.732,93
Olağan Kar Veya Zarar	66.617,19	702.254,73	714.396,09
I- Olağandışı Gelir Ve Karlar	0,00	0,00	0,00
1 - Önceki Dönem Gelir Ve Karları	0,00	0,00	0,00
2 - Diğer Olağandışı Gelir Ve Karlar	0,00	0,00	0,00
J- Olağandışı Gider Ve Zararlar	0,00	0,00	0,00
1 - Çalışmayan Kısım Gider Ve Zararları (-)	0,00	0,00	0,00

2 - Önceki Dönem Gider Ve Zararları (-)	0,00	0,00	0,00
3 - Diğer Olağan Dışı Gider Ve Zararlar (-)	0,00	0,00	0,00
Dönem Karı Veya Zararı	66.617,19	702.254,73	714.396,09
K - Dönem Karı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları (-)	13.323,44	140.450,95	142.879,22
Geçmiş Yıl Zarar Mahsubu	0,00	53.293,75	702.254,73
Dönem Karı Veya Zararı	66.617,19	702.254,73	714.396,09
K - Dönem Karı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları (-)	13323,44	140.450,95	142.879,22
Dönem Net Karı Veya Zararı (-)	53.293,75	561.803,78	571.516,87

9.3. BİLANÇO

TAHİMİNİ BİLANÇO								
AKTİFLER	2014	2015	2016	PASİFLER	2014	2015	2016	
Dönen Varlıklar				Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar				
A. Hazır Değerler	0,00	1.645.438,36	2.522.171,15	A. Mali Borçlar	0,00	227.537,00	227.537,00	
Kasa	0,00	0,00	0,00	Banka Kredileri	0,00	0,00	0,00	
Alınan Çekler	0,00	0,00	0,00	Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Ve Faizleri	0,00	227.537,00	227.537,00	
Bankalar	0,00	1.645.438,36	2.522.171,15	Tahvil Anapara Borç Taksit Ve Faizleri	0,00	0,00	0,00	
Verilen Çekler Ve Ödeme Emirleri (-)	0,00	0,00	0,00	Çıkarılmış Bono Ve Tahviller	0,00	0,00	0,00	
Diğer Hazır Değerler	0,00	0,00	0,00	Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler	0,00	0,00	0,00	
B. Menkul Kıymetler	0,00	0,00	0,00	Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)	0,00	0,00	0,00	
C. Ticari Alacaklar	0,00	0,00	0,00	Diğer Mali Borçlar	0,00	0,00	0,00	
Alıcılar	0,00	0,00	0,00	B. Ticari Borçlar	0,00	0,00	0,00	
Alacak Senetleri	0,00	0,00	0,00	Satıcılar	0,00	0,00	0,00	
Alacak Senetleri Reeskontu (-)	0,00	0,00	0,00	Borç Senetleri	0,00	0,00	0,00	
Verilen Depozito Ve Teminatlar	0,00	0,00	0,00	Borç Senetleri Reeskontu (-)	0,00	0,00	0,00	
Şüpheli Ticari Alacaklar	0,00	0,00	0,00	Alınan Depozito Ve Teminatlar	0,00	0,00	0,00	
Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)	0,00	0,00	0,00	Diğer Ticari Borçlar	0,00	0,00	0,00	
D. Diğer Alacaklar	0,00	0,00	0,00	C. Diğer Borçlar	0,00	0,00	0,00	
İştiraklerden Alacaklar	0,00	0,00	0,00	Ortaklara Borçlar	0,00	0,00	0,00	
Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar	0,00	0,00	0,00	Personele Borçlar	0,00	0,00	0,00	
Diğer Çeşitli Alacaklar	0,00	0,00	0,00	Diğer Çeşitli Borçlar	0,00	0,00	0,00	
E. Stoklar	0,00	116.458,33	116.458,33	D. Alınan Avanslar	0,00	0,00	0,00	
İlk Madde Ve Malzeme	0,00	116.458,33	116.458,33	E. Ödenecek Vergi Ve Diğer Yükümlülükler	13.323,44	140.450,95	142.879,22	
Yarı Mamuller - Üretim	0,00	0,00	0,00	Ödenecek Vergi Ve Fonlar	13.323,44	140.450,95	142.879,22	
Ticari Mallar	0,00	0,00	0,00	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	0,00	0,00	0,00	
Diğer Stoklar	0,00	0,00	0,00	Vadesi Geçmiş Ertelenmiş Veya Taksitlendirilmiş Vergi Ve Diğer Yükümlülükler	0,00	0,00	0,00	
Diğer Stoklar Enflasyon Farkı	0,00	0,00	0,00	F. Borç Ve Gider Karşılıkları	0,00	0,00	0,00	
Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)	0,00	0,00	0,00	Dönem Karı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları	0,00	0,00	0,00	
Verilen Sipariş Avansları	0,00	0,00	0,00	Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi Ve Diğer Yükümlülükleri(-)	0,00	0,00	0,00	
F. Gelecek Aylara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları	0,00	0,00	0,00	Kıdem Tazminatı Karşılığı	0,00	0,00	0,00	
Gelecek Aylara Ait Giderler	0,00	0,00	0,00	G. Gelecek Aylara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları	0,00	0,00	0,00	
Gelecek Aylara Ait Giderler Enflasyon Farkı	0,00	0,00	0,00	Gelecek Aylara Ait Gelirler	0,00	0,00	0,00	
Gelir Tahakkukları	0,00	0,00	0,00	Gider Tahakkukları	0,00	0,00	0,00	
G. Diğer Dönen Varlıklar	239.755,80	89.164,42	0,00	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Toplamı	13.323,44	367.987,95	370.416,22	
İndirilecek KDV	239.755,80	89.164,42	0,00	Orta ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar				
İş Avansları	0,00	0,00	0,00	A. Mali Borçlar	914.506,99	757.844,28	589.040,20	
Personel Avansları	0,00	0,00	0,00	Banka Kredileri	1.137.685,02	910.148,01	682.611,01	
Sayım Ve Tesellüm Noksanları	0,00	0,00	0,00	Ertelenmiş Borç Maliyetleri (-)	223.178,03	152.303,74	93.570,81	
Peşin Ödenen Vergi Ve Fonlar	0,00	0,00	0,00	B. Ticari Borçlar	0,00	0,00	0,00	
Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-)	0,00	0,00	0,00	C. Diğer Borçlar	0,00	0,00	0,00	
Dönen Varlıklar Toplamı	239.755,80	1.851.061,12	2.638.629,48	Ortaklara Borçlar	0,00	0,00	0,00	
Duran Varlıklar				D. Alınan Avanslar	0,00	0,00	0,00	

A. Ticari Mallar	0,00	0,00	0,00	E. Borç Ve Gider Karşılıkları	0,00	0,00	0,00
B. Diğer Alacaklar	0,00	0,00	0,00	F. Gelecek Yıllara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları	0,00	0,00	0,00
C. Mali Duran Varlıklar	0,00	0,00	0,00	Orta ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	914.506,99	757.844,28	589.040,20
İştirakler	0,00	0,00	0,00	Öz Kaynaklar			
İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-)	0,00	0,00	0,00	A. Ödenmiş Sermaye	1.371.760,48	1.371.760,48	1.371.760,48
İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)	0,00	0,00	0,00	Sermaye	1.371.760,48	1.371.760,48	1.371.760,48
D. Maddi Duran Varlıklar	1.437.350,43	1.295.357,33	1.082.489,94	Sermaye Olumlu Farkları	0,00	0,00	0,00
Arazi Ve Arsalar	0,00	0,00	0,00	Ödenmemiş Sermaye	0,00	0,00	0,00
Yer Altı Ve Yer Üstü Düzenleri	0,00	0,00	0,00	B. Sermaye Yedekleri	0,00	0,00	0,00
Binalar	0,00	662.435,00	662.435,00	Hisse Senetleri İhraç Primleri	0,00	0,00	0,00
Tesis, Makine Ve Cihazlar	767.243,00	838.117,29	838.117,29	Hisse Senetleri İptal Karları	0,00	0,00	0,00
Taşıtlar	0,00	0,00	0,00	Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları	0,00	0,00	0,00
Demirbaşlar	7.672,43	7.672,43	7.672,43	Diğer Sermaye Yedekleri	0,00	0,00	0,00
Diğer Maddi Duran Varlıklar	0,00	0,00	0,00	C. Kar Yedekleri	0,00	0,00	0,00
Birikmiş Amortismanlar (-)	0,00	212.867,39	425.734,78	Yasal Yedekler	0,00	0,00	0,00
Yapılmakta Olan Yatırımlar	662.435,00	0,00	0,00	Statü Yedekleri	0,00	0,00	0,00
E. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	689.101,87	106.722,74	80.042,06	Olağanüstü Yedekler	0,00	0,00	0,00
Kuruluş Ve Örgütlenme Gideri	133.403,43	133.403,43	133.403,43	Diğer Kar Yedekleri	0,00	0,00	0,00
Özel Maliyetler	555.698,44	0,00	0,00	Özel Fonlar	0,00	0,00	0,00
Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	0,00	0,00	0,00	D. Geçmiş Yıllar Karları	0,00	0,00	0,00
Birikmiş Amortismanlar (-)	0,00	26.680,69	53.361,37	E. Geçmiş Yıllar Zararları	0,00	53.293,75	755.548,48
F. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar	0,00	0,00	0,00	Geçmiş Yıl Zararları Enflasyon Farkı	0,00	0,00	0,00
G. Gelecek Yıllara Ait Giderler	0,00	0,00	0,00	F. Dönem Net Karı/Zararı	66.617,19	702.254,73	714.396,09
H. Diğer Duran Varlıklar	0,00	0,00	0,00				
Duran Varlıklar Toplamı	2.126.452,30	1.402.080,07	1.162.531,99	Öz Kaynaklar Toplamı	1.438.377,67	2.127.308,96	2.841.705,06
Aktif Toplamı	2.366.208,10	3.253.141,19	3.801.161,48	Pasif Toplamı	2.366.208,10	3.253.141,19	3.801.161,48

9.4. FİNANSAL ORANLAR VE SONUÇLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

9.4.1. FİZİBİLİTE SONUÇLARI

Fizibilite Sonuçları		2. Yıl
1	Yatırımın Karlılığı	24,57%
2	Sermayenin Karlılığı	40,95%
3	Net Katma Değer (TL)	2.918.946
4	Kişi Başına Yatırım Tutarı (TL)	326.610
5	Yatırım Geri Dönüş Süresi (Yıl)	2,85
6	15 Yıllık Net Bugünkü Değer (TL)	13.047.626

Şanlıurfa ilinde kurulacak bir “Büyükbaş Hayvan Besiciliği” tesisine dair hazırlanan bu fizibilitenin sonuçları yukarıda yer alan tablodaki gibidir. İşletmenin faaliyetlerine başladığı ilk yıl (Yatırımın ikinci yılı) itibariyle hesaplanan bu sonuçlar, yatırımla ilgili birçok göstergenin (kapasite kullanım oranı, işletme giderleri gibi) temkinli bir biçimde ele alınmasına ve yatırımın ilk yıllarındaki amortisman ve kredi geri ödemeleri gibi finansal yüklere rağmen cazip bir yatırım olarak öngörülmektedir.

Yatırımın Kârlılığı: “Büyükbaş Hayvan Besiciliği” tesisinin üretime başlamasının ilk yılı itibariyle yatırım karlılığı %25 olarak belirlenmiştir. Bu oranların yatırımın ilk yılı itibariyle hesaplandığı göz önünde bulundurulduğunda bölgedeki birçok yatırım konusunun karlılık oranlarına kıyasla göreceli yüksek olarak değerlendirilebilir.

Sermayenin Kârlılığı: Sermayenin kârlılığı; yatırım için ortaya konulan sermayenin (öz kaynakların) kârlılığının bir göstergesidir. Vergi sonrası kârın öz kaynaklara bölünmesiyle elde edilir. Şanlıurfa ilinde yapılması planlanan “Büyükbaş Hayvan Besiciliği” tesisi için % 41 olarak bulunmuştur.

Net Katma Değer: Net katma değer, yılda kâr olarak yatırımcıya kalan miktarla birlikte, işçilere yapılan ödemeler, faiz giderleri ve genel giderler başlığı altında yapılan ödemelerin toplamıdır ve işletmenin oluşturduğu artı değeri göstermektedir. Net katma değer yüksek oluşu, işletmenin ekonomiye katkısının büyüklüğünün de bir ölçüsüdür. Şanlıurfa ilinde yapılması planlanan “Büyükbaş Hayvan Besiciliği” tesisi yatırımı ile ülke ekonomisine bir yılda sağlanacak katma değer 2.918.946TL olarak hesaplanmıştır.

Kişi Başına Yatırım Tutarı: Kişi başına yatırım tutarı, yatırımda istihdam edilen personel başına yapılan yatırımın bir göstergesi olup, toplam yatırım tutarının toplam istihdama bölünmesiyle hesaplanır. Şanlıurfa ilinde yapılması planlanan “Büyükbaş Hayvan Besiciliği” tesisi sayesinde yaratılacak istihdam kişi başına 326.610 TL’lik bir harcamayı gerektirecektir.

Yatırımın Geri Dönüş Süresi: Yatırımın geri dönüş süresi, yatırımın kendini amorti etme süresinin bir göstergesidir. Toplam yatırım tutarının, vergi sonrası kâr ile amortisman tutarının toplamına bölünmesiyle elde edilir. İdeal olarak beklenen; yatırımın 1 yıldan önce geri

dönmesidir. “Büyükbaş Hayvan Besiciliği” tesisi için yatırımın geri dönüş süresi 2,85 yıl olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre proje konusu yatırım, kendisini 3. yılın içinde amorti etmiş olacaktır.

Net Bugünkü Değer: Proje analizinde en çok kullanılan yöntemlerden biri olan Net Bugünkü Değer (NBD) yöntemi, bir yatırımın ekonomik ömrü boyunca sağlayacağı net nakit girişlerinin ve yatırım giderlerinin belli bir indirgeme oranı (Sermayenin alternatif maliyeti) ile bugüne indirgenmesi sonucu bulunan değerdir. Bir yatırımın bu yöntemle göre kabul edilebilmesi için net bugünkü değer sıfıra eşit veya büyük olması gerekmektedir. Şanlıurfa ilinde yapılması planlanan “Büyükbaş Hayvan Besiciliği” tesisinin net bugünkü değeri %10 indirgeme oranı ve 15 yıllık nakit akımları üzerinden net bugünkü değeri pozitif ve 13.047.626 TL olarak bulunmuştur. Bu haliyle net bugünkü değer anlamında sorunsuz bir yatırım olarak görülmektedir.

İç Verim Oranı: Yatırım harcamaları ile yatırımdan elde edilen nakit akışları toplamı bugüne indirgendiğinde bu tutarı sıfıra eşitleyen iskonto oranıdır ve projenin karlılığını ölçmede kullanılır. Bu projede %9 olarak bulunmuştur. Ülkemizdeki mevcut faiz oranları dikkate alındığında yüksek bir oran sayılabilir.

Yatırımın Uygunluğu: Şanlıurfa ilinde yapılması planlanan “Büyükbaş Hayvan Besiciliği” tesisi bölgedeki önemli yatırımların arasında yer alacaktır. Bu sayede tarımsal sanayi altyapısının güçlendirilmesini, daha verimli ve etkin imalat yapılmasını sağlayarak öncelikle tarım sektöründe, dolaylı olarak da sanayi ürünlerinde kalite ve katma değeri artırarak bölgesel rekabet gücünü geliştirecek, yaratacağı ek istihdam ile de ekonomik gelişmeye önemli katkıda bulunacak bir yatırım olarak görülmektedir.

Projenin hayata geçirilmesiyle aşağıdaki faydalar sağlanacaktır;

1. Hayvancılık sektörünün geliştirilmesi ile kısa dönemde bölgenin yaşadığı istihdam sorununun çözülmesi,
2. Entansif hayvancılık ile birlikte model işletmeler oluşturulup, önce ilde sonra da Bölge’de bu tip işletmelerin yaygınlaştırılması,
3. Et üretiminin artırılması dolayısıyla çiftçi gelirinde artış sağlanması,
4. Modern hayvancılık tekniklerinin uygulanabilir hale gelmesi,
5. Çiftçinin genetik kabiliyeti yüksek kültür ırkı veya melezi hayvan kullanarak entansif sığır besisi yapması,
6. Bu işletmelerin çiftçi birlikleri çatısı altında toplanıp, çiftçilerimizin örgütlü yapıya kavuşturulması,
7. Bitkisel üretimdeki esas gayenin gelişmiş ülkelerde olduğu gibi hayvansal üretimi artırmak olduğunun çiftçilerimiz tarafından uygulamalı olarak görülmesi,
8. İlimizde yem bitkileri ekim alanının kurulacak bu işletmeler ve organizasyonlar öncülüğünde daha yüksek değerlere çıkarılması,

9.4.2. ORAN ANALİZİ SONUÇLARI

9.4.2.1. Likidite Analizi (Cari Oran, Dönen Varlıkların Etkinliği)

Likidite Analizi		2. Yıl	3. Yıl	Formül Açıklaması
1	Cari Oran	5,03	7,12	Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (İdeal oran asgari 2'dir).
2	Dönen Varlıkların Aktif Varlıklara Oranı	0,57	0,69	Dönen Varlıklar/Aktif Varlıklar Toplamı (İdeal oran asgari %50'dir).

9.4.2.2. Finansal Yapı Analizi

Finansal Yapı Analizi		2. Yıl	3. Yıl	Formül Açıklaması
1	Kaldıraç Oranı	0,35	0,25	(Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar+Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar)/Aktif Varlıklar Toplamı (İdeal oran azami %50'dir)
2	Öz Kaynakların Aktif Varlıklara Oranı	0,65	0,75	Öz Kaynaklar/Aktif Toplamı (İdeal oran asgari %50'dir).
3	Öz Kaynakların Yabancı Kaynaklara Oranı	1,89	2,96	Öz Kaynaklar/(Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar+Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar) (İdeal oran asgari 1'dir).
4	Kısa Vadeli Kaynakların Pasifler Toplamına Oranı	0,11	0,10	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar/Pasif Kaynaklar Toplamı (İdeal oran azami 0,33'tür)
5	Maddi Duran Varlıkların Öz Kaynaklara Oranı	0,50	0,45	Maddi Duran Varlıklar (Net)/Öz Kaynaklar (İdeal oran 1'dir)
6	Maddi Duran Varlıkların Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklara Oranı	1,40	2,16	Maddi Duran Varlıklar (Net)/Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar (İdeal oran asgari 1'dir).
7	Duran Varlıkların Yabancı Kaynaklara Oranı	0,94	1,33	Duran Varlıklar/(Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar+Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar)
8	Duran Varlıkların Öz Kaynakla İlişkisi	0,66	0,41	Duran Varlıklar/ Öz Kaynaklar
9	Duran Varlıkların Devamlı Sermaye Oranı	0,49	0,34	Duran Varlıklar/(Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar+Öz Kaynaklar) (İdeal oran azami 1'dir).
10	Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Yabancı Kaynaklara Oranı	0,33	0,39	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar/(Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar+Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar) (İdeal oran azami 0,50'dir)
11	Maddi Duran Varlıkların Aktif Toplamına Oranı	0,40	0,28	Maddi Duran Varlıklar (Net)/Aktif Toplamı

9.4.2.3. Faaliyet Analizi

Faaliyet Analizi		2. Yıl	3. Yıl	Formül Açıklaması
1	Çalışma Sermayesi Devir Hızı	1,51	1,06	Net Satışlar/Dönen Varlıklar
2	Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı	1,26	0,93	Net Satışlar/(Dönen Varlıklar-Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Toplamı)

3	Maddi Duran Varlıklar Devir Hızı	2,00	2,41	Net Satışlar/Duran Varlıklar
4	Öz Kaynak Devir Hızı	1,32	0,99	Net Satışlar/Öz Kaynaklar
5	Aktif Devir Hızı	0,86	0,74	Net Satışlar/Aktif Varlıklar Toplamı
6	Ekonomik Rantabilite	6,50%	5,30%	(Vergiden Önceki Kar+Finansman Giderleri)/Pasif Kaynaklar Toplamı
7	Maliyetlerin Satışlara Oranı	51,71%	51,71%	Satışların Maliyeti/Net Satışlar
8	Faaliyet Giderlerinin Satışlara Oranı	20,67%	20,67%	Faaliyet Giderleri/Net Satışlar
9	Faiz Giderlerinin Satışlara Oranı	2,53%	2,10%	Finansman Giderleri/Net Satışlar

9.4.2.4. Karlılık Analizi

Karlılık Analizi		2. Yıl	3. Yıl	Formül Açıklaması
1	Karlılık Oranı	25,09%	25,52%	Net Kar/Net Satışlar
2	Vergi Öncesi Karın Sermayeye Oranı	33,01%	25,14%	Vergi Öncesi Kar/Öz Kaynaklar
3	Net Karın Toplam Varlıklara Oranı	21,59%	18,79%	Net Kar/Aktif Varlıklar Toplamı
4	Faaliyet Karının Gerçek Kullanılan Varlıklara Oranı	23,77%	20,34%	Faaliyet Karı/(Aktif Varlıklar Toplamı-Mali Duran Varlık)

10.VARSAYIMLAR

Kalem	Birim	Değer	Tutar (TL)	Kaynak
Elektrik	kWh	1.500	0,2273	Dicle Elektrik Dağıtım AŞ (DEDAŞ) Sanayi İşyerleri İçin Uygulanan Tek Zamanlı Tarife, Aralık 2013
Su	m ³	500	3,15	Şanlıurfa Belediyesi Su (Fabrika) Tarifesi, Ocak 2013
Isınma	m ³	750	0,82	URFAGAZ Doğalgaz Fiyatı, Aralık 2013
Taşıt Alım Giderleri	Adet	0	50.000	neziroglu.com.tr
Mali Müşavirlik Hizmeti	Ay	1	434,00	Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik, Yeminli Mali Müşavirlik Asgari Ücret Tarifesi, 2013 Yılı
Hukuk Müşavirliği Hizmeti	Ay	1	2.660,00	Şanlıurfa Barosu Başkanlığı Asgari Ücret Çizelgesi, 2013 Yılı Tarifesi
Bina Yapımı	m ²	1	662.435,00	Hayvan barınakları vb yapımı

11.YENİ TEŞVİK SİSTEMİ İÇERİSİNDE ŞANLIURFA’NIN YERİ

Şanlıurfa 6’ncı bölgenin en çok yatırımcı çeken illeri arasında 237 belge ve % 22’lik payla ilk sırada yer almıştır. Son 2 yılın yatırımları ile kentte 14 binden fazla insana istihdam sağlanacaktır.

Teşvik Sistemi kapsamında yatırım belgesi adedinde kentin Türkiye’deki payı % 1’den % 2,5’e çıkmıştır. Şanlıurfa, 2013’teki 138 belge ile Türkiye’de en fazla yatırımcı çeken 8 il arasında yer almıştır. Teşvik belgelerinin % 65,4’ü imalat, % 20,7’si hizmetler sektöründe alınmıştır. Yeni Teşvik Sistemi kapsamında uygulanacak olan Faiz Desteği oranları bölgesel bazda aşağıdaki gibidir:

Bölgeler	Faiz Desteği Oranları		Azami Destek Tutarı (Bin-)
	TL Cinsi Kredi	Döviz Cinsi Kredi	
I	-	-	-
II	-	-	-
III	3 Puan	1 Puan	500
IV	4 Puan	1 Puan	600
V	5 Puan	2 Puan	700
VI.	7 Puan	2 Puan	900
Şanlıurfa (6. Bölge)	7 Puan	2 Puan	900

6. Bölgede yer alan Şanlıurfa ilinde yapılacak asgari sabit yatırım tutarı üzerindeki yatırımlarda kullanılacak olan yatırım kredilerinde TL bazında **7 puan**, döviz kredileri bazında **2 puan** faiz indirimi uygulanacaktır. Azami Faiz Desteği ise **900.000,00 TL**’ye çıkarılmıştır.

11.1. YATIRIM YERİ TAHSİSİ

Bakanlıkça teşvik belgesi düzenlenmiş büyük ölçekli yatırımlar ile bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımlar için Maliye Bakanlığınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilebilecektir.

Karşılaştırmalı Bölgesel Teşvik Uygulaması

DESTEK UNSURLARI		I	II	III	IV	V	V	Şanlıurfa (6. Bölge)
KDV İstisnası		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi Yatırıma Katkı Oranı (%)	OSB Dışı	15	20	25	30	40	50	50
	OSB İçi	20	25	30	40	50	55	55
Sigorta Primi İşveren His. Desteği (Destek Süresi)	OSB Dışı	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	10 yıl
	OSB İçi	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	12 yıl	10 yıl
Yatırım Yeri Tahsisi		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Faiz Desteği		YOK	YOK	✓	✓	✓	✓	✓
Gelir Vergisi Stopajı		YOK	YOK	YOK	YOK	YOK	10 yıl	YOK
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği (Destek Süresi)		YOK	YOK	YOK	YOK	YOK	10 yıl	YOK

11.2. VERGİ İNDİRİMİ

Asgari sabit yatırım tutarı üzerindeki yatırımlara uygulanacak yatırıma katkı oranları ve vergi indirim oranları aşağıdaki gibi uygulanacaktır.

Bölgeler	Bölgesel Teşvik Uygulamaları		Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki		İşletme/Yatırım Döneminde Uygulanacak Yatırıma	
	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Vergi İndirim Oranı (%)	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Vergi İndirim Oranı (%)	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Vergi İndirim Oranı (%)
1. Bölge	15	50	25	50	0	100
Şanlıurfa (6. Bölge)	50	90	60	90	80	20

Yeni teşvik sistemi ile ayrıca yatırım döneminde yatırıma katkı uygulaması başlatılmış olup yatırımcılar yatırıma katkı tutarının %80'ine kadar olan kısmını diğer faaliyetlerinden elde ettikleri ticari kazançlarına uygulama imkânı getirilmiştir. Kalan kısım olan %20'sinin ise yatırımcının 6. Bölgede yer alan ilde yapmış olduğu yatırım sonrası, işletme döneminde elde edeceği kazancına uygulanacak olan kurumlar vergisinden düşülecektir. Ayrıca Yatırımın OSB'de yapılması durumunda bölgesel teşvik uygulamasında yer alan yatırıma katkı oranı %55 olarak uygulanacaktır.

11.3. GÜMRÜK VERGİSİ MUAFİYETİ VE KDV İSTİSNASI

Şanlıurfa, Yeni Teşvik Sistemi'ne göre 6. Bölgede yer almakta olup, desteklenen sektörlerin genişliği, iş gücü maliyetlerinin azaltılması ve finansman imkânlarının genişletilmesi ile yatırımlarda en avantajlı iller arasındadır.

Asgari Sabit Yatırım Tutarı (500.000,00 TL) üzerindeki tüm sektörler Şanlıurfa ilinin de içinde yer aldığı 6. Bölgede, bölgesel destek kapsamında değerlendirilmektedir. Bu kapsamda değerlendirilen yatırımlara uygulanan destek unsurları ve destek oranları şunlardır:

11.4. GÜMRÜK VERGİ MUAFİYETİ

Asgari sabit yatırım tutarının üstündeki tüm Teşvik Belgesi kapsamında yatırım malları, İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken Gümrük Vergisi'nden muaf tutulacaktır.

11.5. KDV İSTİSNASI

Asgari sabit yatırım tutarının üstündeki Teşvik Belgesine haiz yatırımcılara teşvik belgesi kapsamında yapılacak makine ve teçhizat ithalat ve yerli teslimleri katma değer vergisinden istisna edilecektir.

11.6. SİGORTA PRİMİ İŞVEREN HİSSESİ DESTEĞİ

Yeni Teşvik sistemi ile uygulanacak olan Sigorta Primi İşveren Desteği uygulama dönemi ve uygulama oranları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Bölgeler	31.12.2013'e kadar	01.01.2014 itibariyle	Destek Tavanı (Sabit Yatırıma Oranı - %)	
			Bölgesel Teşvik Uygulamaları	Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki
I	2 yıl	-	10	3
II	3 yıl	-	15	5
III	5 yıl	3 yıl	20	8
IV	6 yıl	5 yıl	25	10
V	7 yıl	6 yıl	35	11
VI	10 yıl	7 yıl	50	15
Şanlıurfa (6. Bölge)	10 yıl	7 yıl	50	15

Buna ek olarak 6. Bölgede yer alan Şanlıurfa'da yapılacak sabit yatırım tutarı üzerindeki yatırımlarla sağlanan yeni istihdamlar için asgari ücret üzerinden hesaplanacak **GELİR VERGİSİ STOPAJI** ve **SİGORTA PRİMİ İŞÇİ HİSSESİ 3 YIL SÜREYLE** terkin edilecektir. Sadece 6. Bölgede yapılacak yatırımlar için Sigorta Primi İşçi ve İşveren Hissesi Destekleri ile Gelir Vergisi Stopajı desteğinin birlikte uygulanması sonucunda elde edilecek maddi karşılık, brüt asgari ücretin yaklaşık **%38**'ine karşılık gelmektedir.

12.YATIRIM KAPSAMINDA UYULMASI GEREKEN MİNİMUM KOŞULLAR

A Besi Sığırını Kapalı Ahır Projesinde Aranacak Kriterler

- 1 6. aydan 12. aya kadar (200-300 kg.) beher genç sığır için en az 0,7 metre genişliğinde ve 1,2 metre uzunluğunda durak alanı sağlanmalıdır.
- 2 12. aydan 18. aya kadar (300-400 kg) beher sığır için en az 0,9 metre genişliğinde ve 1,45 metre uzunluğunda durak alanı sağlanmalıdır.
- 3 18 aydan büyük (>400 kg) beher sığır için en az 1,1 metre genişliğinde 1,65 metre uzunluğunda durak alanı sağlanmalıdır.
- 4 6. aydan 12. aya kadar (200-300 kg.) beher genç sığır için en az 4 m² gezinti alanı sağlanmalıdır.
- 5 12. aydan 18. aya kadar (300-400 kg) beher sığır için en az 5 m² gezinti alanı sağlanmalıdır.
- 6 18 aydan büyük (>400 kg) beher sığır için en az 6 m² gezinti alanı sağlanmalıdır.
- 7 Grup buzağı barındırma alanı olarak minimum 1,5 m²/buzağı alan sağlanmalıdır.
- 8 En az 3 metre barınak yüksekliği sağlanmalıdır.
- 9 Taban alanının en az 1/20 si oranında pencere alanı planlanmalıdır.
- 10 Doğal havalandırma için taban alanının her m² si için en az 3 cm² havalandırma bacası planlanmalıdır.
- 11 Hasta veya yaralı hayvanlar için izole edilmiş bir yer planlanmalıdır.
- 12 Aydınlatılma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmalıdır.
- 13 Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
- 14 İşletme hayvan türü ve sayısına göre 6 aylık gübreyi depolayacak kapasitede sızdırmaz bir depolama yapısına yer verilmelidir. (Sığırlarda günlük hayvan başına 0,025 m³, depo hacmi hesaplanmalıdır.) *Gübre çukuru hesabında; işletmenin mimari projede belirtilen kurulu kapasitede barındıracağı toplam hayvan sayısı esas alınır. Gübre çukuru hacmi, işletmedeki ön gübre çukuru, sıvı gübre çukuru (varsa) ve katı gübre çukur hacimlerinin toplamını ifade eder.

B Besi Sığırını Yarı Açık Ahır Projesinde Aranacak Kriterler

- 1 6. aydan 12. aya kadar (200-300 kg.) beher genç sığır için en az 0,7 metre genişliğinde ve 1,2 metre uzunluğunda durak alanı sağlanmalıdır.
- 2 12. aydan 18. aya kadar (300-400 kg) beher sığır için en az 0,9 metre genişliğinde ve 1,45 metre uzunluğunda durak alanı sağlanmalıdır.
- 3 18 aydan büyük (>400 kg) beher sığır için en az 1,1 metre genişliğinde 1,65 metre uzunluğunda durak alanı sağlanmalıdır.
- 4 6. aydan 12. aya kadar (200-300 kg.) beher genç sığır için en az 4m² gezinti alanı sağlanmalıdır.
- 5 12. aydan 18. aya kadar (300-400 kg) beher sığır için en az 5 m² gezinti alanı sağlanmalıdır.
- 6 18 aydan büyük (>400 kg) beher sığır için en az 6 m² gezinti alanı sağlanmalıdır.

- 7 Grup buzağı barındırma alanı olarak minimum 1,5 m²/buzağı alan sağlanmalıdır.
- 8 En az 3 metre barınak yüksekliği sağlanmalıdır.
- 9 Taban alanının en az 1/20 si oranında pencere alanı planlanmalıdır.
- 10 Doğal havalandırma için taban alanının her m² si için en az 3 cm² havalandırma bacası planlanmalıdır.
- 11 Hasta veya yaralı hayvanlar için izole edilmiş bir yer planlanmalıdır.
- 12 Aydınlatılma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmalıdır.
- 13 Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
- 14 İşletme hayvan türü ve sayısına göre 6 aylık gübreyi depolayacak kapasitede sızdırmaz bir depolama yapısına yer verilmelidir. (Sığırlarda günlük hayvan başına 0,025 m³, depo hacmi hesaplanmalıdır.) *Gübre çukuru hesabında; işletmenin mimari projede belirtilen kurulu kapasitede barındıracağı toplam hayvan sayısı esas alınır. Gübre çukuru hacmi, işletmedeki ön gübre çukuru, sıvı gübre çukuru(varsa) ve katı gübre çukur hacimlerinin toplamını ifade eder.

C Besi Sığırı Açık Ahır Projesinde Aranacak Kriterler

- 1 Sundurmasız ve sert zeminli açık ahırlarda sığır başına 7 m², buzağı başına 4m² alan sağlanmalıdır.
- 2 Sundurmasız ve toprak zeminli açık ahırlarda sığır başına 28 m², buzağı başına 14 m² alan sağlanmalıdır.
- 3 Sundurmalı ve sert zeminli açık ahırlarda sundurma dışında kalan açık alanda sığır başına 5 m², buzağı başına 2 m² alan sağlanmalıdır.
- 4 Sundurmalı ve toprak zeminli açık ahırlarda sundurma dışında kalan açık alanda sığır başına 28 m², buzağı başına 14 m² alan sağlanmalıdır.
- 5 Altı tamamen ızgara sistem kaplı olup açık olarak inşa edilen ahırlarda sığır başına 2,8 m², buzağı başına 1,1 m² alan ayrılmalıdır.
- 6 Açık ahırlarda 350 kg üzerindeki hayvanlar için yemliksiz hesaplanarak tavsiye edilen durak genişlik ve uzunluk değerlerine uyulmalıdır. (genişlik en az: 1,06 metre, uzunluk en az: 1,98)
- 7 Beher buzağı için yemlik genişliği en az 30 cm, beher erişkin sığır için en az 55 cm olacak şekilde planlanmalıdır.
- 8 Grup buzağı barındırma alanı olarak minimum 1,5 m²/buzağı alan sağlanmalıdır
- 9 Hasta veya yaralı hayvanlar için izole edilmiş bir yer planlanmalıdır.
- 10 Aydınlatılma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmuş mudur?
- 11 Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
- 12 İşletme hayvan türü ve sayısına göre 6 aylık gübreyi depolayacak kapasitede sızdırmaz bir depolama yapısına yer verilmelidir. (Sığırlarda günlük hayvan başına 0,025 m³, depo hacmi hesaplanmalıdır) *Gübre çukuru hesabında işletmenin mimari projede belirtilen kurulu kapasitede barındıracağı toplam hayvan sayısı esas alınır. Gübre çukuru hacmi, işletmedeki ön gübre çukuru, sıvı gübre çukuru (varsa) ve katı gübre çukur hacimlerinin toplamını ifade eder.